

จากการสำรวจและศึกษาแมลงศัตรูส่นประติพัทธ์ พบว่ามีแมลงศัตรูทั้งสิ้น 38 ชนิด ในจำนวน 17 วงศ์ ของ 6 อันดับ ที่ทำความเสียหายให้แก่ส่วนต่าง ๆ ของต้นส่นประติพัทธ์ตั้งแต่ลำต้น กิ่ง ใบ และราก โดยแยกลักษณะการทำลายของแมลงศัตรูออกได้ดังต่อไปนี้

ก. แมลงประเภทเจาะลำต้นและกิ่งก้าน

1. มอดเจาะลำต้นส่น *Sinoxylon anale* Lesne (Coleoptera:Bostrichidae)
2. มอดเจาะกิ่ง *Rhyzopertha* sp. (Coleoptera : Bostrichidae)
3. หนอนกาแฟสีแดง *Zeuzera coffeae* Nieten (Lepidoptera:Cossidae)

ข. แมลงประเภทกัดกินใบ

1. ตั๊กแตนผี *Aularches miliaris* (L.) (Orthoptera:Acrididae)
2. ตั๊กแตนข้าว *Hieroglyphus banian* (F.) (Orthoptera:Acrididae)
3. ตั๊กแตนยาลู่ *Atractomorpha* sp. (Orthoptera:Acrididae)
4. ตั๊กแตนสีน้ำตาล *Cyrtacanthacris tatarica* (L.) (Orthoptera:Acrididae)
5. ตั๊กแตนข้าวเล็ก *Oxya hyla intricata* Serv. (Orthoptera:Acrididae)
6. ตั๊กแตนข้าวเล็ก *O.japonica japonica* (Thunb.) (Orthoptera:Acrididae)
7. ตั๊กแตนข้าวเล็ก *O.velox* (F.) (Orthoptera:Acrididae)
8. ตั๊กแตนหนวดขาว *Orthelimaea* sp. (Orthoptera : Tettigonidae)
9. ตัวงกินใบ *Tetrachrysis fuscipennis* Brulle. (Coleoptera : Chrysomelidae)
10. ตัวงกินใบ *Colaspoides* sp. (Coleoptera:Chrysomelidae)
11. ตัวงกินใบ *Corynodes pyrospilotus* Body (Coleoptera:Chrysomelidae)
12. ตัวงกินใบ *Lygaria westermanni* Stal. (Coleoptera:Chrysomelidae)
13. ตัวงกินใบ *Colasposoma* sp. (Coleoptera : Chrysomelidae)
14. ตัวงกินใบ *Cionus* sp. (Coleoptera : Chrysomelidae)

15. ตัวงกินใบ *Micraspis discolor* F. (Coleoptera:Coccinellidae)
16. ตัวงกินใบ *Apogonia* sp. (Coleoptera:Scarabaeidae)
17. ตัวงทุกหลาย *Adoretus compressus* Web. (Coleoptera:Scarabaeidae)
18. ตัวงวงกินใบสน *Barhyrrhinus* sp. (Coleoptera:Curculionidae)
19. แมลงค่อมทอง *Hypomeces squamosus* F. (Coleoptera:Curculionidae)
20. หนอนบู่กินใบ *Taragama dorsalis* Wlk. (Lepidoptera:Lasiocampidae)
21. บู่เหลือง *Dasychira horsfieldii* Saund. (Lepidoptera:Lymantriidae)
22. บู่เหลือง *D.grotei* Saund. (Lepidoptera : Lymantriidae)
23. บู่เหลือง *D.pennatula* Saund. (Lepidoptera:Lymantriidae)
24. บู่หูแดง *Euproctis virguncula* Wlk. (Lepidoptera:Lymantriidae)
25. หนอนปลอก (bagworms) (Lepidoptera : Psychidae)

ค. แมลงประเภทกัดกินเปลือกกิ่งและผิวลำต้น

1. ตัวงหนวดฟู *Aristobia approximata* Thoms. (Coleoptera:Cerambycidae)
2. ตัวงกัดผิวลำต้น *Cleoporus* sp. (Coleoptera : Chrysomelidae)

ง. แมลงประเภทดูดกินน้ำเลี้ยงจากลำต้นและใบ

1. เพลี้ยกระโดดดำ *Callitetrax versicolor* F. (Homoptera:Cercopidae)
2. เพลี้ยกระโดด *Phyllyphanta* sp. (Homoptera : Flattidae)
3. เพลี้ยกระโดด *Cryptoflata* sp. (Homoptera : Flattidae)

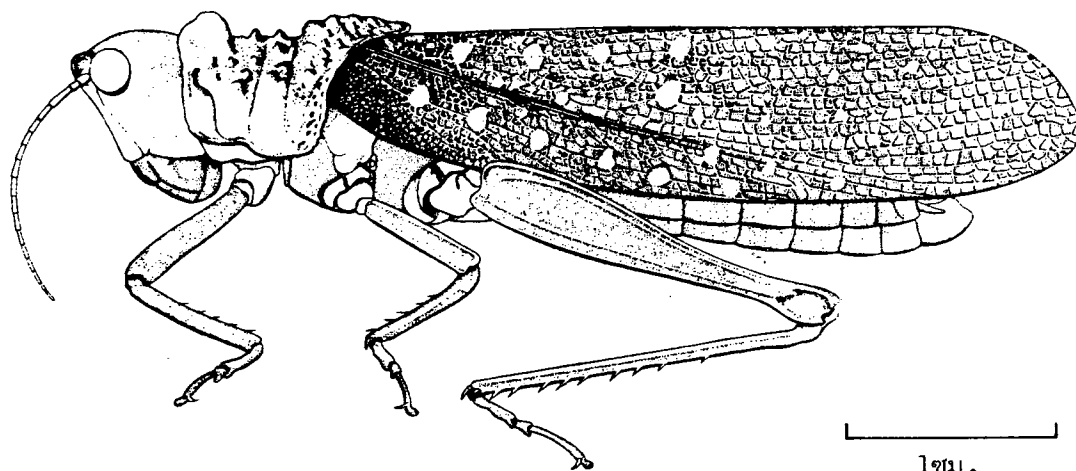
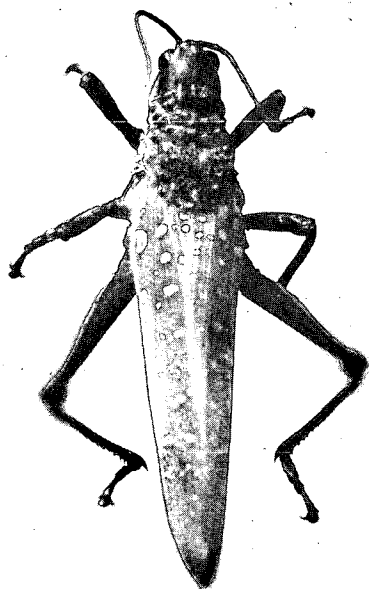
จ. แมลงประเภทกัดกินรากและคอราก

1. ลี้งโกร่ง *Brachytrupes portentosa* (Licst.) (Orthoptera:Gryllidae)
2. ปลวก *Microtermes* sp. (Isoptera : Termitidae)
3. หนอนกัดราก *Lepidiota* sp. (Coleoptera : Scarabaeidae)

ฉ. แมลงประเภทกัดกินต้นกล้า

1. มดแดง *Oecophylla smaragdina* F. (Hymenoptera : Formicidae)
2. มดดำ *Camponotus compressus* F. (Hymenoptera : Formicidae)

แมลงศัตรูล้นประติพัทธ์ที่สำรวจพบทั้ง 38 ชนิดนี้ แมลงที่ค่อนข้างจะมีความสำคัญมี 19 ชนิด แมลงเหล่านี้อยู่ในอันดับ Orthoptera, Isoptera, Coleoptera และ Lepidoptera ซึ่งได้สำรวจพบในเขตจังหวัดต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 21 ชีวิตวิทยาของแมลงศัตรูแต่ละชนิดจะเป็นดังนี้

(ดัดแปลงจาก Ruffey, 1979)

ภาพที่ 1 ตั๊กแตนฝิ *Aularches miliaris*(L.)

ตั๊กแตนผี (Spotted grasshopper)

ตั๊กแตนผีมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Aularches miliaris* (L.) มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า spotted locust ตั๊กแตนผีชนิดนี้อยู่ในอันดับ Orthoptera วงศ์ Acrididae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดปราจีนบุรี

พืชอาศัยของตั๊กแตนผี นอกจากลั่นประดิดีพันธ์แล้วได้แก่ มะพร้าว อ้อย ข้าวโพด กล้วย มังคุด และลั่นททะเล เป็นต้น (Ruffey, 1979)

ลักษณะการทำลาย

ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของตั๊กแตนผีกัดกินใบลั่นประดิดีพันธ์ บางครั้งการลงทำลายรุนแรงจนทำให้ต้นลั่นประดิดีพันธ์ชะงักการเจริญเติบโตได้

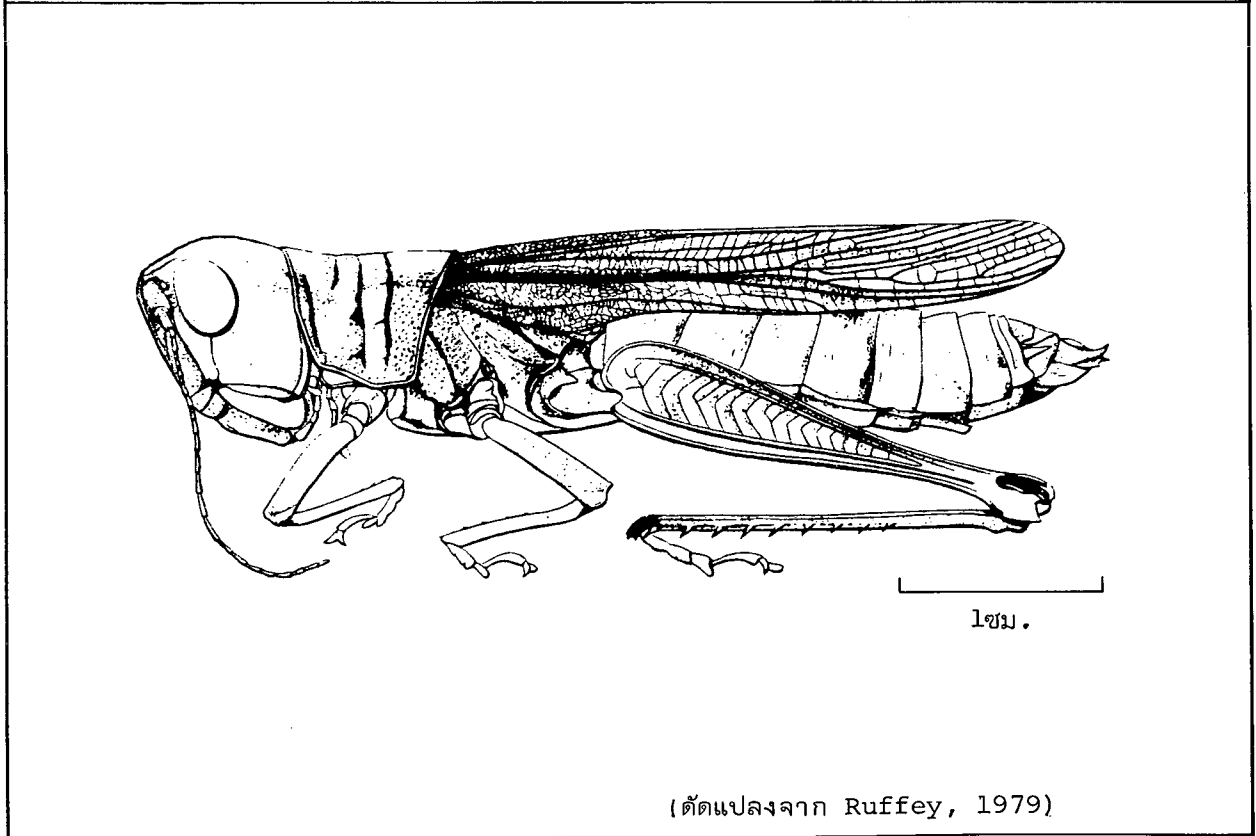
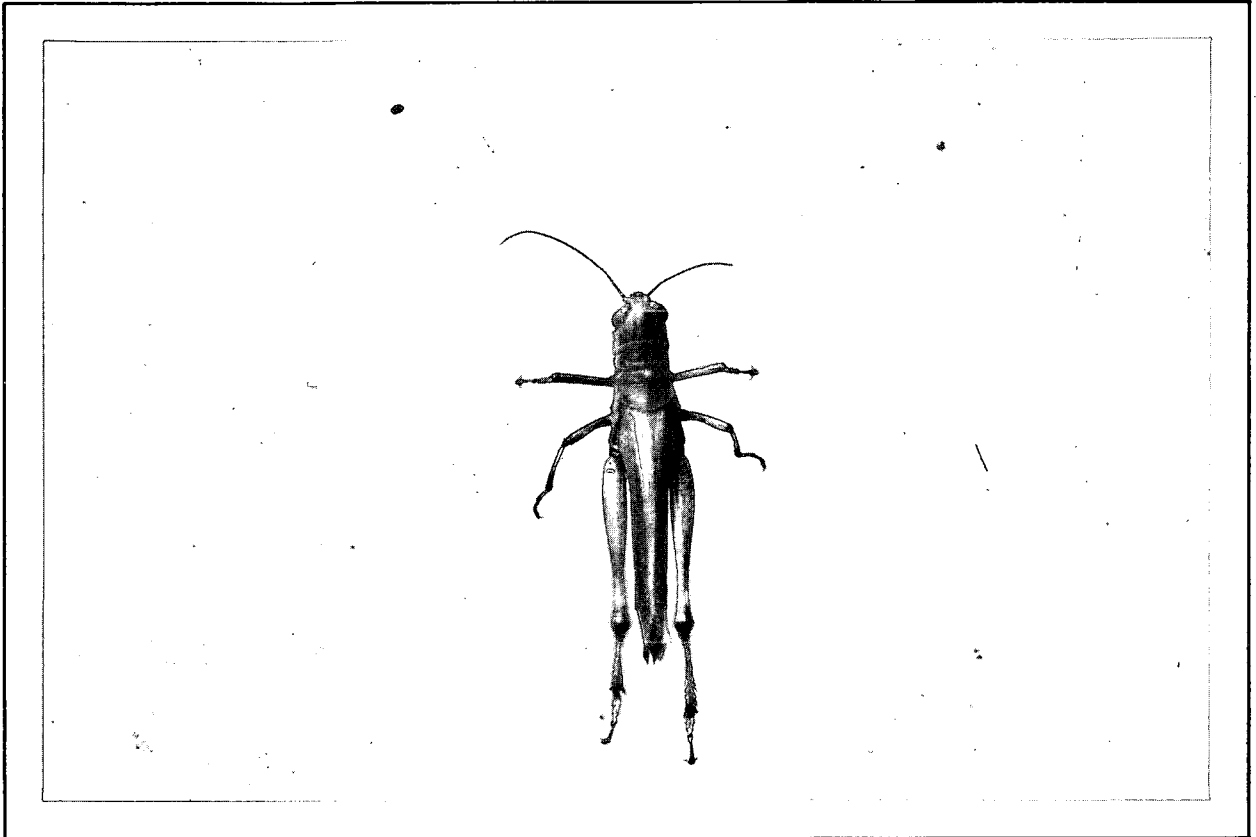
ตั๊กแตนผีตัวเต็มวัยสามารถกัดกินใบได้ทุกระดับของลำต้น ตัวอ่อนระยะแรกจะทำลายลั่นประดิดีพันธ์ที่มีลำต้นเล็กและกินเฉพาะใบอ่อน ส่วนตัวอ่อนระยะสุดท้ายจะกินใบทุกขนาด

การทำลายที่เกิดจากตั๊กแตนผีจะรุนแรงขึ้นเมื่อมีการปลุกไโรลั่นประดิดีพันธ์เป็นบริเวณกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้ตั๊กแตนผีรวมกลุ่มกัน (gregarious) ลงทำลายไโรลั่น ในประเทศไทยถึงแม้ยังไม่เคยมีรายงานความเสียหายทางสถิติ แต่เนื่องจากมีพืชอาศัยของตั๊กแตนผีเช่น มะพร้าว ข้าวโพด หรือฝ้าย ที่ปลุกไโรลั่นบริเวณใกล้เคียงกับไโรลั่นประดิดีพันธ์ ดังนั้นในอนาคตถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ขึ้น ตั๊กแตนผีอาจมีแนวโน้มเข้ามาทำลายไโรลั่นประดิดีพันธ์อย่างรุนแรงได้

ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นตั๊กแตนขนาดใหญ่ ลำตัวป้อม มีหนวดแบบเส้นด้าย (filiform) คีรีชนะ gena และ frons สีขาวหรือเหลืองจาง ๆ ปากสีดำ มีลักษณะเด่นคือด้านบนของอกส่วนแรกมีปุ่ม (tubercles) สีเหลืองหรือสีส้มกระจายทั่วไป ด้านข้างเป็นสันนวล ปีกคู่หน้ายาวเป็นสีเขียว มีจุดสีเหลืองเล็กบ้างใหญ่บ้างกระจายทั่วไป ปีกคู่หลังมีขนาดใหญ่ ส่วนฐานปีกเป็นสีน้ำตาลปนม่วง ส่วนปลายปีกสีจางกว่า ส่วนท้อง (abdomen) มีสีดำ และมีแถบสีเหลืองหรือส้มคาดเป็นปล้อง ๆ ความยาวของลำตัวประมาณ 40 - 70 มิลลิเมตร โดยปกติตัวเมียมีขนาดโตกว่าตัวผู้

พฤติกรรมของตั๊กแตนผีจะเกาะนั่งอยู่กับที่เมื่ออุณหภูมิลดลงในตอนเช้า เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นในเวลาสายจึงจะบินออกหาอาหารต่อไป

ภาพที่ 2 ตั๊กแตนข้าว *Hieroglyphus banian*(F.)

013149

174913 20

ตั๊กแตนข้าว (Rice grasshopper)

ตั๊กแตนข้าวมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Hieroglyphus banian* (F.) มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า larger rice grasshopper ตั๊กแตนชนิดนี้อยู่ในอันดับ Orthoptera วงศ์ Acrididae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี

พืชอาศัยของตั๊กแตนข้าว นอกจากกลั่นประดิดีพันธ์แล้วได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย และฝ้าย เป็นต้น (Ruffey, 1979)

ลักษณะการทำลาย

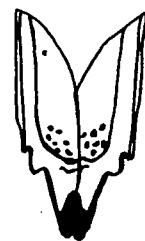
ตัวเต็มวัยกัดกินใบส่วนประดิดีพันธ์ จากการสำรวจพบว่าตัวอ่อนระยะแรกของตั๊กแตนชนิดนี้จะกัดกินใบพืชชนิดอื่นในแปลงข้างเคียงก่อน ระยะสุดท้ายและระยะตัวเต็มวัยจึงกัดกินใบส่วนประดิดีพันธ์

ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยเป็นตั๊กแตนขนาดปานกลาง มีสีเขียวเข้มหรือสีน้ำตาลออกเหลือง มีจุดสีน้ำตาลออกเหลืองกระจายอยู่ทั่วไป integument มีลักษณะเป็นรอยย่น ส่วนหัวโต มีหนวดแบบเส้นด้าย สีน้ำตาลและมีขนาดยาวกว่าส่วนหัวและอกส่วนแรกรวมกัน มีลักษณะเด่นคือ อกปล้องแรกจะเป็นรูปทรงกระบอกและมีเส้นเล็กๆสีดำพาดตามขวาง 4 เส้น ร่องข้างลำตัว (sulci) สีดำ ปีกคู่หน้าและปีกคู่หลังคลุมไปถึงปล้องสุดท้ายของส่วนท้อง hind femur มีสีเหลืองอมเขียวและยาวถึงปลายส่วนท้อง tibia มีจุดสีดำประปราย ฐานของ tibia มีสีดำ cerci มีรูปร่างเรียวยาว ส่วนปลายมี 2 แฉก แฉกบนโค้งขึ้น (รูป ก.) subgenital plate ของตัวเมียเป็นรูป 1 พู lower ovipositor valves แฉกและส่วนข้างจะหยักเป็นรูปฟันเลื่อย (รูป ข.) ความยาวของลำตัวประมาณ 30-50 มิลลิเมตร ตัวเมียมีขนาดโตกว่าตัวผู้ (Ruffey, 1979)

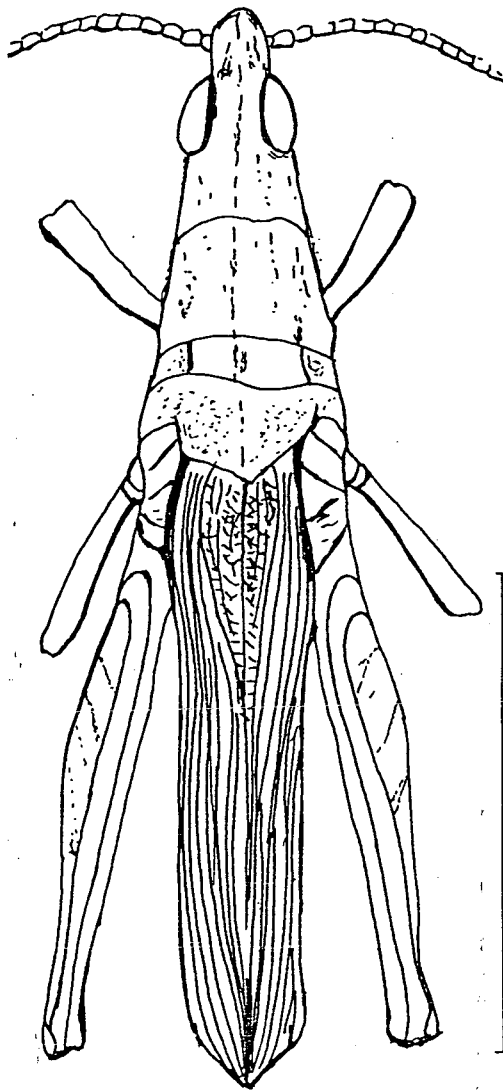
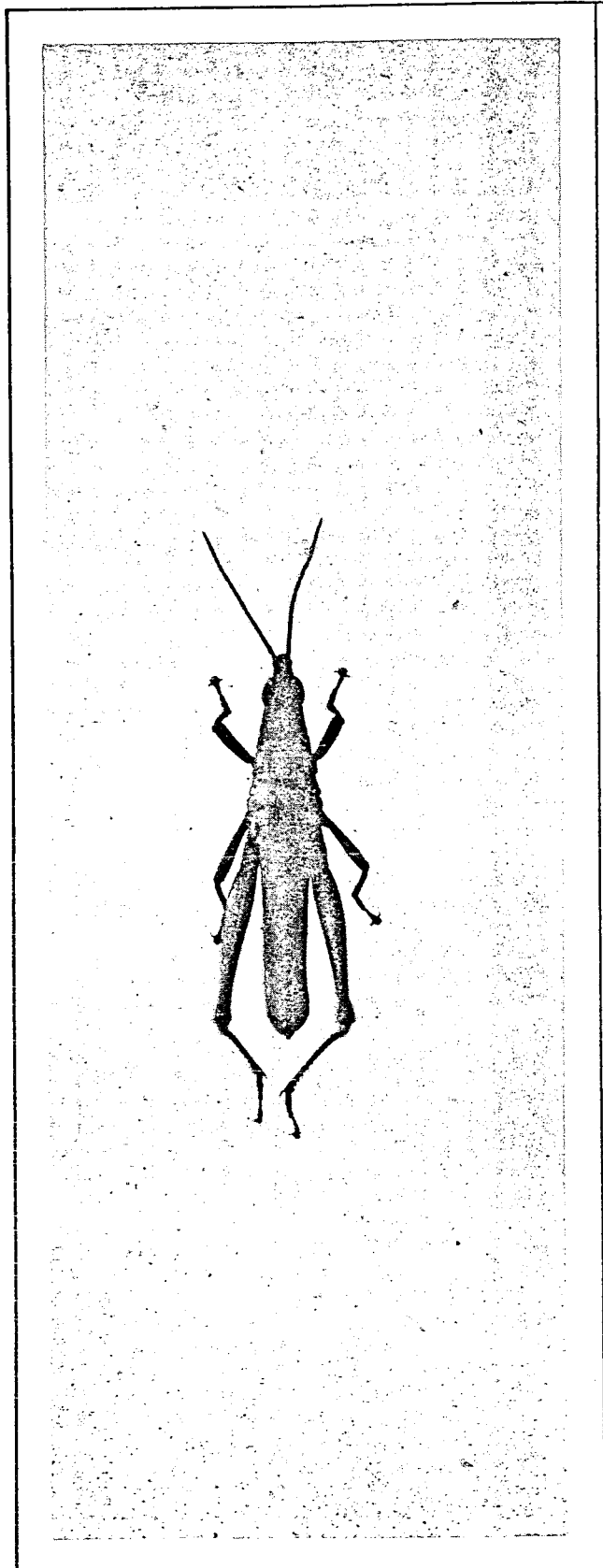

รูป ก. cercus ของ *H. banian* ตัวผู้

รูป ข. lower ovipositor valves ของ *H. banian* ตัวเมีย

พฤติกรรมของตั๊กแตนชนิดนี้จะไม่พบอยู่บนพื้นดิน ตัวเต็มวัยจะอาศัยเกาะกินใบส่วนประดิดีพันธ์ ถ้าถูกรบกวนมาก ๆ สามารถบินหนีได้อย่างรวดเร็ว

(ดัดแปลงจาก Ruffey, 1979)

ภาพที่ 3 ตั๊กแตนยาสูบ *Atractomorpha* sp.

ด้กแตนยาสูบ (Tobacco grasshopper)

ด้กแตนยาสูบมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Atractomorpha* sp. (F.) มีชื่อสามัญ
อีกชื่อหนึ่งว่า green tobacco grasshopper ด้กแตนชนิดนี้อยู่ในอันดับ Orthoptera
วงศ์ Acrididae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดระยอง และปราจีนบุรี

พืชอาศัยของด้กแตนยาสูบ นอกจากล่นประติพัทธ์แล้วได้แก่ ยาสูบ ฝ้าย ข้าวโพด
ข้าว ถั่วเหลือง เป็นต้น (Ruffey, 1979)

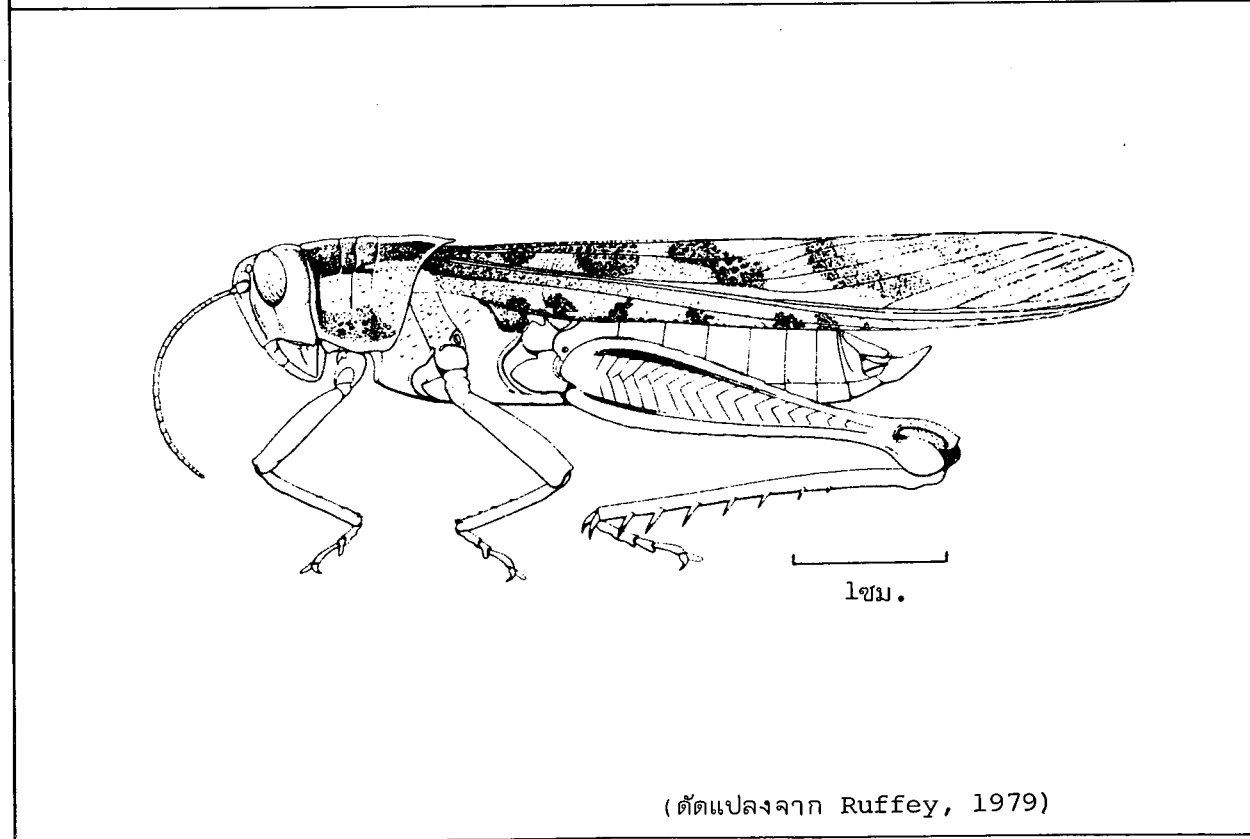
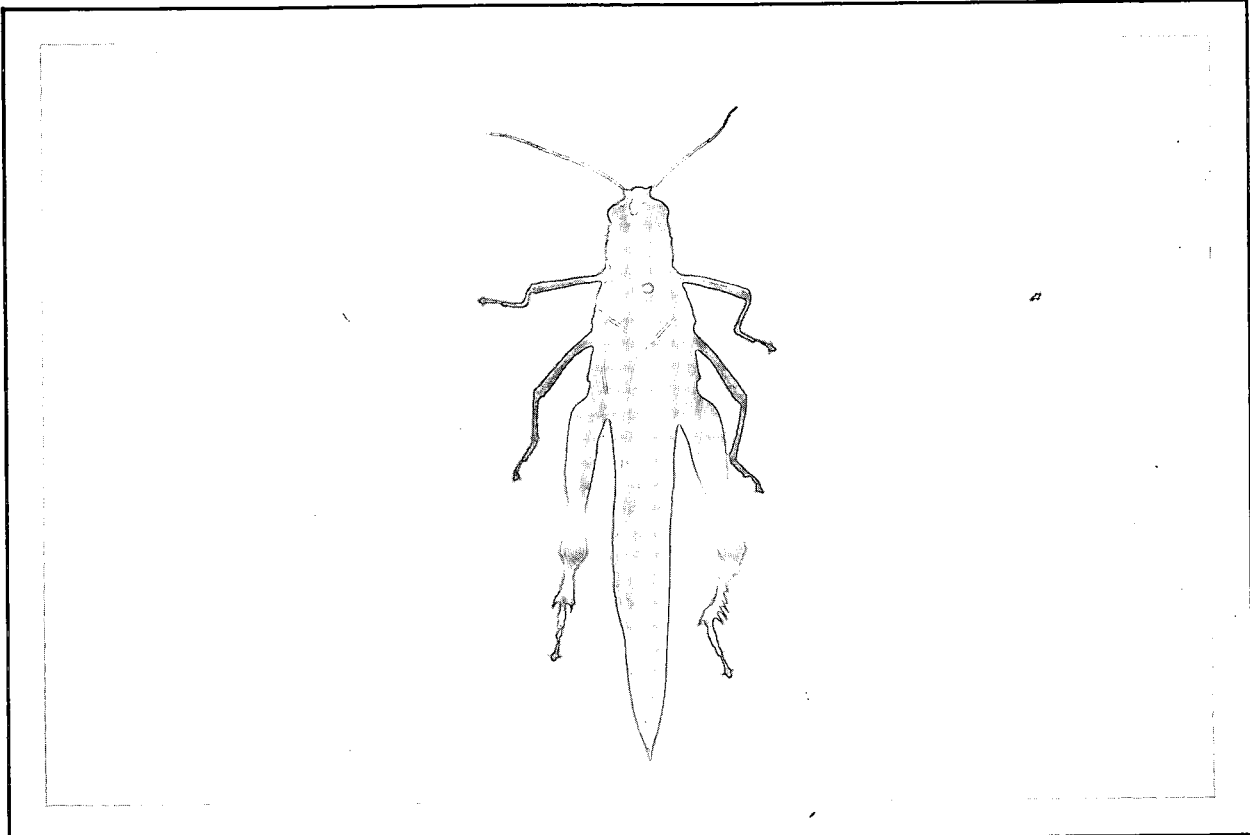
ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยกัดกินใบล่นประติพัทธ์ มักจะกัดกินใบอ่อนของล่นประติพัทธ์ โดยทั่วไปด้กแตน
ชนิดนี้ยังไม่มีความสำคัญมากนัก

ลักษณะและพฤติกรรม

มีรูปร่างเรียว ขนาดปานกลาง ล้วนหัวเป็นรูปทรงกรวย มีลักษณะเด่นคือ ส่วนหน้า
เอียงลาดมาก ออกปล้องแรกขยายออกไปทางล้วนหัว ปีกคู่หน้ายาวมากจนคลุมส่วนท้องมิด
hind femur ยาวและเรียว ลักษณะลำตัวสีเขียวหรือสีน้ำตาลเข้ม ตาสีเขียวและมีแถบเข้ม
พาดอยู่ 6 แถบ ปีกคู่หลังสีชมพู ฐานปีกสีม่วงอ่อน ขนาดความยาวของลำตัวประมาณ 15-25
มิลลิเมตร ตัวเมียมีขนาดโตกว่าตัวผู้

(ดัดแปลงจาก Ruffey, 1979)

ภาพที่ 4 ตั๊กแตนสีน้ำตาล *Cyrtacanthacris tatarica*(L.)

ตั๊กแตนสีน้ำตาล (Brown grasshopper)

ตั๊กแตนสีน้ำตาลมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Cyrtacanthacris tatarica* (L.) มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า ตั๊กแตนขาลาย ตั๊กแตนชนิดนี้อยู่ในอันดับ Orthoptera วงศ์ Acrididae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี

พืชอาศัยของตั๊กแตนสีน้ำตาลนอกจากส่วนประติพัทธ์แล้วได้แก่ ละหุ่ง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ข้าวฟ่าง อ้อย และยาสูบ เป็นต้น (Ruffey, 1979)

ลักษณะการทำลาย

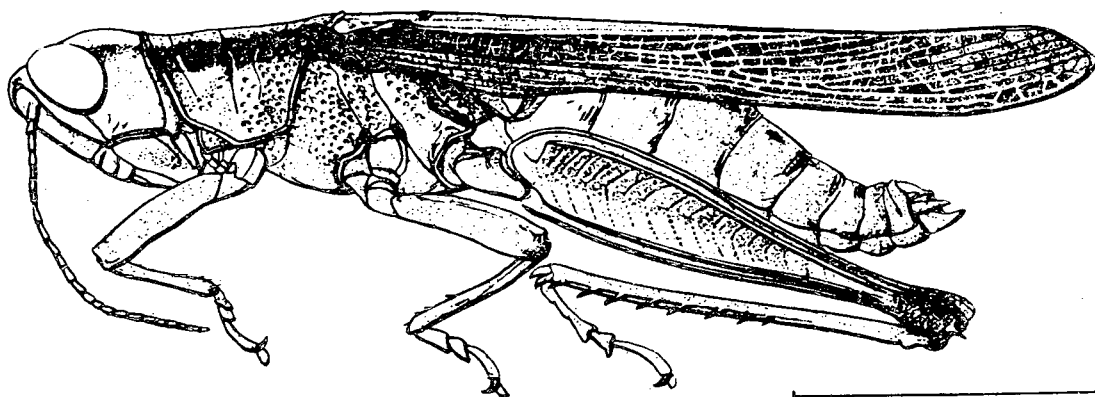
ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยกัดกินใบส่วนประติพัทธ์ บางครั้งตัวเต็มวัยใช้ปากกัดแทะกิ่งสนด้วย จากการสำรวจพบตั๊กแตนชนิดนี้ค่อนข้างมากในไร่ส่วนประติพัทธ์

ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นตั๊กแตนขนาดใหญ่ ส่วนหน้าเขียงเล็กน้ย frontal ridge แคบ ตาเดี่ยว (ocellus) อยู่ค่อนข้างต่ำ กึ่งกลางอกปล้องแรกหดพับเป็นรอยย่น ส่วนขอบของอกปล้องแรกโค้งเป็นมุม ปีกคู่หน้าและคู่หลังคลุม hind femur ปลายปีกคู่หน้ากลมมน hind femur ลื่นแต่แข็งแรง hind tibia ด้านนอกมีหนาม (spines) 6 อัน ด้านใน 8 อัน subgenital plate ของตัวผู้เป็นรูปกรวย ปลายแหลม

ลำตัวมีสีน้ำตาลและสีเหลืองอ่อน ทนวดสีเหลือง ส่วนหัวสีน้ำตาลเหลืองมีแถบสีเข้มบริเวณรอบตา กึ่งกลางอกปล้องแรกมีแถบจางแคบ ๆ ส่วนขอบของอกปล้องแรกสีจาง ปีกคู่หน้าสีจางและมีแผ่นบาง ๆ สีเข้มคลุมอยู่ ฐานปีกคู่หลังสีจาง hind femur สีจางแต่มีแถบดำติดอยู่ hind tibia สีน้ำตาลเหลือง ปลายหนามสีเข้ม ขนาดความยาวของลำตัวตั้งแต่ 40 - 70 มิลลิเมตร ตัวเมียมีขนาดโตกว่าตัวผู้

พฤติกรรมของตั๊กแตนชนิดนี้จะอาศัยในบริเวณที่เปียกชื้น สามารถพบได้ทั่วไปในไร่ส่วนประติพัทธ์และในพื้นที่ชลประทาน จากการสำรวจเคยพบตั๊กแตนชนิดนี้เกาะตายอยู่ตามยอดหญ้า หรือตามยอดต้น ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการเข้าทำลายของเชื้อรา *Entomophthora grylli* (Ruffey, 1979)

1 ซม.

(ดัดแปลงจาก Ruffey, 1979)

ภาพที่ 5 ตั๊กแตนข้าวเล็ก *Oxya* sp.

ตั๊กแตนข้าวเล็ก (Small rice grasshoppers)

ตั๊กแตนข้าวเล็กที่พบในไร่นาส่งประดิพัทธ์มีทั้งสิ้น 3 ชนิด มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Oxya hyla intricata* Serville, *O. japonica japonica* (Thunb.) และ *O. velox* (F.) ตั๊กแตนทั้ง 3 ชนิด นี้อยู่ในอันดับ Orthoptera วงศ์ Acrididae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและจันทบุรี

พืชอาศัยของตั๊กแตนข้าวเล็ก นอกจากส่งประดิพัทธ์แล้ว ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด พริกไทย มันสำปะหลัง ถั่วลิสง และอ้อย (Ruffey, 1979; เจริญล่ม, 2525)

ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยกัดกินใบส่งประดิพัทธ์โดยเฉพาะใบอ่อนมักจะถูกทำลายมากกว่าส่วนอื่น ความเสียหายที่เกิดจากตั๊กแตนชนิดนี้ยังมีไม่มากนัก

ลักษณะและพฤติกรรม

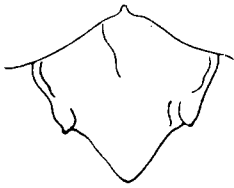
ตัวเต็มวัยเป็นตั๊กแตนขนาดเล็ก ส่วน vertex ล้น ทรวดเป็นรูปเส้นด้าย ในตั๊กแตนตัวผู้ ขนาดของทรวดจะยาวกว่าส่วนหัวและอกปล้องแรกรวมกัน ส่วนในตัวเมียจะสั้นกว่าเล็กน้อย frons จะเอียงลาดเล็กน้อย มีลักษณะเด่นคือตาผิขนาดใหญ่ pronotum เกือบเป็นรูปทรงกระบอก ขอบของ pronotum โค้งกลม ปีกคู่หน้าเจริญเติบโตดี

การแยกชนิดของตั๊กแตนนี้ สามารถดูจาก supra-anal plate ของตัวผู้ โดยที่ส่วนข้างของ supra-anal plate ของ *Oxya hyla* จะมีลักษณะเป็นปุ่มทั้งสองข้าง (รูป 1 ก.) ovipositor valve ของตัวเมียมีลักษณะเป็นพื้นเสื่อยาว (รูปที่ 1 ข.) (ดัดแปลงจาก Ruffey, 1979)

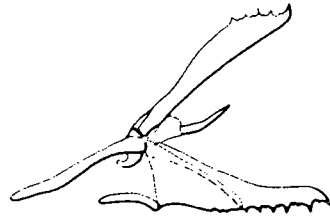
สำหรับ *O. japonica* ส่วนฐานของ supra-anal plate จะโค้งนูนออกมา (รูปที่ 2 ก.) ovipositor valve ของตัวเมียไม่มีลักษณะเป็นพื้นเสื่อ (รูปที่ 2 ข.)

ส่วน *O. velox* นั้นแยกชนิดออกมาโดยอาศัย cerci ของตัวผู้ ซึ่งปลาย cerci จะแหลม (รูปที่ 3 ก.) ส่วนตัวเมียจะดูที่ลักษณะของ subgenital plate โดยที่กึ่งกลางความโค้งของ subgenital plate จะกว้าง ขอบล่างของ subgenital plate จะเป็นรอยหยัก (รูปที่ 3 ข.)

ขนาดลำตัวของตั๊กแตนทั้งสามชนิดจะมีขนาดประมาณ 15-30 มิลลิเมตร ตัวเมียมีขนาดโตกว่าตัวผู้ พฤติกรรมของตั๊กแตนชนิดนี้ชอบอยู่ในบริเวณอื่น ใกล้แหล่งน้ำ

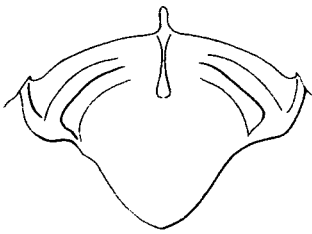

1ก

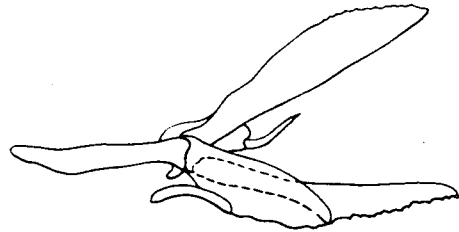

1ข

รูปที่ 1 Supra-anal plate (1ก) และ ovipositor valve (1ข) ของ *O. hyla*

2ก

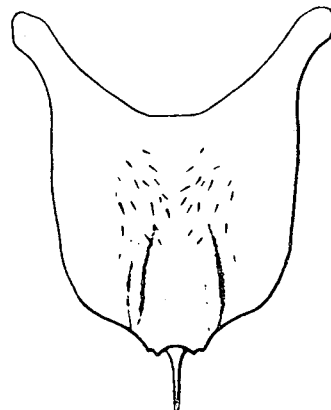

2ข

รูปที่ 2 Supra-anal plate (2ก) และ ovipositor valve (2ข) ของ *O. japonica*

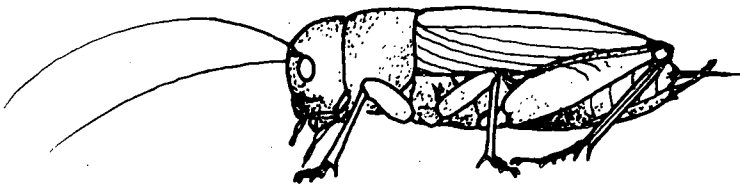
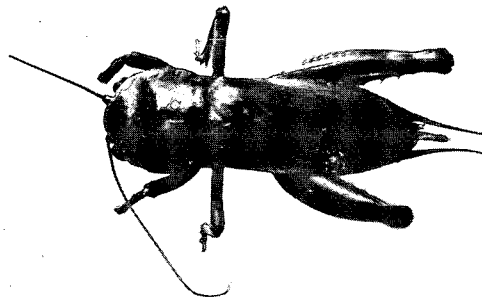
3ก

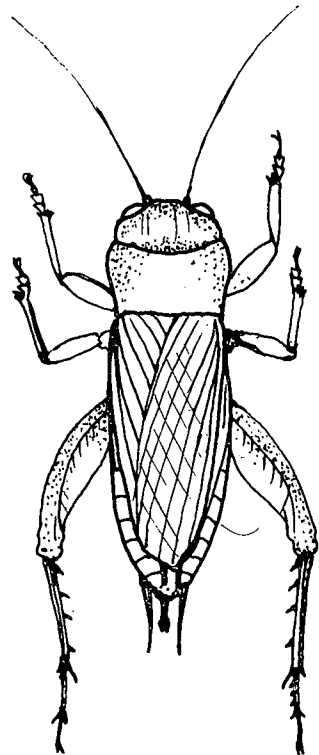
3ข

รูปที่ 3 cercus (3ก) และ subgenital plate (3ข) ของ *O. velox*

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะที่ใช้ในการวินิจฉัยตัดแทนข้าวเล็ก *Oxya* sp.

๑ ซม.

ภาพที่ 7 จิ้งโกร่ง *Brachytrupes portentosus* (Licst.)

จิ้งโกร่ง (Field cricket)

จิ้งโกร่ง มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Brachytrupes portentosus* (Licst.) อยู่ในอันดับ Orthoptera วงศ์ Gryllidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และกาญจนบุรี

พืชอาศัยของจิ้งโกร่งนอกจากต้นประติพัทธ์แล้วได้แก่ ข้าวโพด อ้อย ข้าวฟ่าง เป็นต้น (อารีกุล, 2507)

ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยมีพฤติกรรมชอบเกาะตามโคนต้นต้นประติพัทธ์ โดยเฉพาะต้นอ่อนที่มีอายุ 1-2 ปี การทำลายจะกัดบริเวณเหนือพื้นดินเล็กน้อย ถ้าการทำลายถึงแก่นไม้จะทำให้ต้นล้มยืนต้นตายได้ ความเสียหายที่เกิดจากแมลงชนิดนี้มีปริมาณค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในเขตจังหวัดปราจีนบุรี

ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นจิ้งหรีดขนาดใหญ่ มีลำตัวยาวประมาณ 4 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เซนติเมตร มีสีน้ำตาลแก่ ปีกคู่หลังไม่เจริญ หนวดยาว femur ของขาคู่หลังยาวและใหญ่กว่า femur ของขาคู่หน้าและคู่กลาง tarsi มี 2 ปล้อง pronotum ไม่ขยายคลุมถึงท้อง แพนหางมีสีน้ำตาลยาว ovipositor ของตัวเมียมีสีน้ำตาลและยาวเช่นเดียวกัน

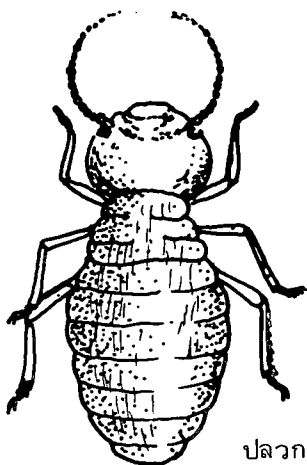
ตัวเต็มวัยมีพฤติกรรมหลบซ่อนอยู่ในรูใกล้กับโคนต้นต้นประติพัทธ์ในเวลากลางวัน และจะออกจากรูตอนพลบค่ำเพื่อกัดแทะโคนต้นต้นประติพัทธ์

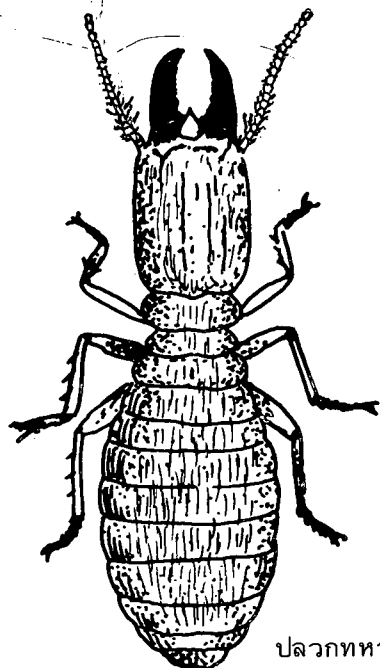
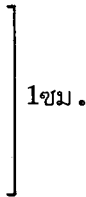
ต้นสนประติพัทธ์ที่ตาย เนื่องจากปลวกกัดรากล

ลักษณะรากสนประติพัทธ์ที่ถูกปลวกทำลาย

ปลวกงาน

ปลวกทหาร

ภาพที่ 8 ปลวก (*Microtermes* sp.)

ปลวก (Termites)

ปลวกมีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า white ant ชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Microtermes* sp. อยู่ในอันดับ Isoptera วงศ์ Termitidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี และสมุทรปราการ

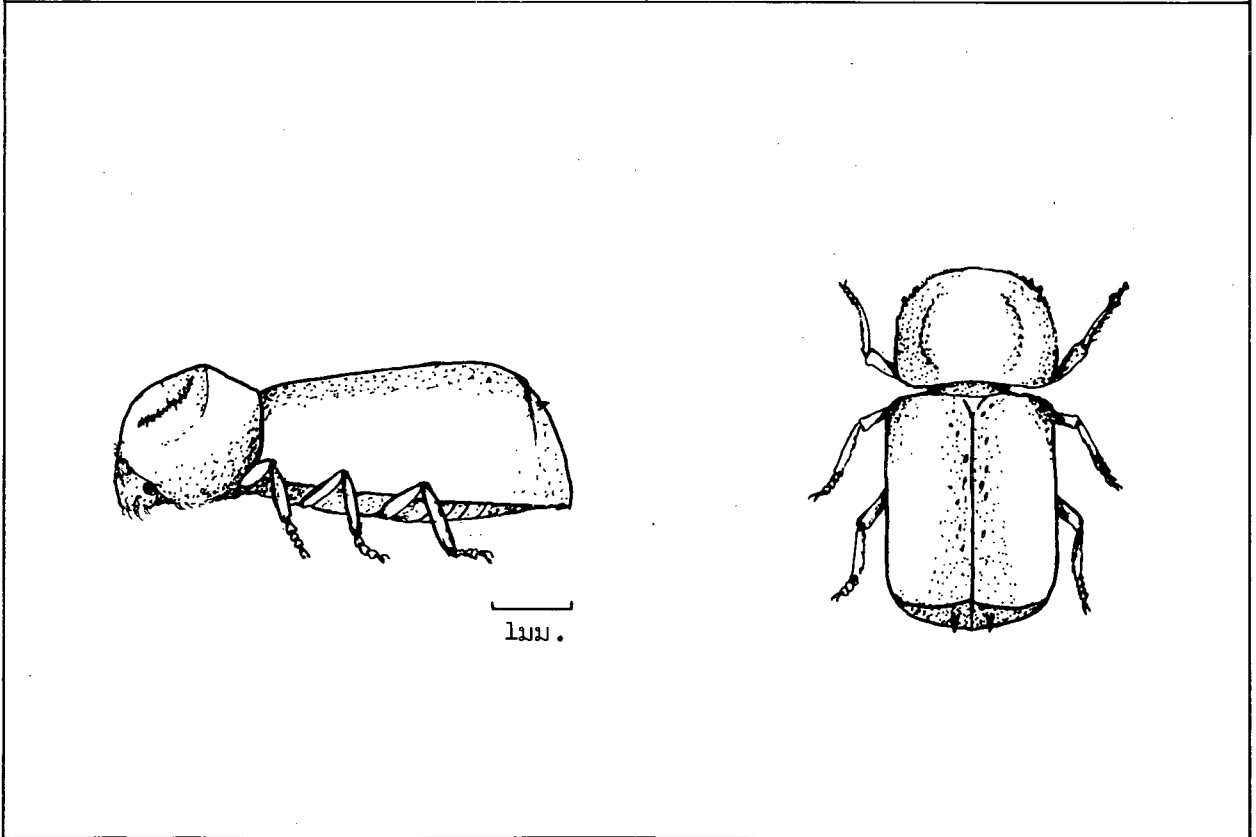
ลักษณะการทำลาย

ปลวกทำลายต้นลำต้นประติพัทธ์โดยกัดกินรากและผิวลำต้น ทำให้ต้นล้มเหี่ยวแห้งและยืนต้นตายได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีปริมาณค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในไร่ลำต้นประติพัทธ์ที่เดิมเป็นป่ามีดินร่วนซุย ลักษณะรากและลำต้นที่ถูกกัดจะเห็นเป็นรอยแผลและมีตัวปลวกติดอยู่ด้วย

ลักษณะและพฤติกรรม

ปลวกเป็นแมลงสังคมมีขนาดประมาณ 3-5 มิลลิเมตร พฤติกรรมการทำลายของปลวกในลำต้นประติพัทธ์นั้น มีทั้งชนิดที่อาศัยในดิน (ground dweller termites) กัดกินรากลำต้นประติพัทธ์ และชนิดที่อาศัยอยู่ในไม้ (wood dweller termites) ทำลายโดยกัดกินเปลือกลำต้นลำต้นประติพัทธ์และจะสร้าง galleries บนเนื้อไม้ มักพบเป็นปัญหาสำคัญในบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพแห้งแล้ง ทั้งนี้เนื่องจากความแห้งแล้ง ทำให้ต้นไม้ขาดน้ำและอ่อนแอต่อการเข้าทำลายของพวกปลวก

พฤติกรรมของปลวกชอบอาศัยอยู่ในเนื้อไม้ที่มีความชื้นสูง ดังนั้นเมื่อเนื้อไม้หมดความชื้น ปลวกจะอพยพเข้าทำลายต้นลำต้นอื่นอีกต่อไป

ภาพที่ 9. มอดเจาะลำต้นสน *Sinoxylon anale* Lesne

มอดเจาะลำต้นสน (Stem borer).

มอดเจาะลำต้นสนมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Sinoxylon anale* Lesne อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Bostrichidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี และอรัญประเทศ

พืชอาศัยของมอดชนิดนี้นอกจากลำต้นประติพัทธ์แล้วได้แก่ กระถินณรงค์ จามจุรี มะเขามเทศ เป็นต้น (หุตตะเจริญ, 2526)

ลักษณะการทำลาย

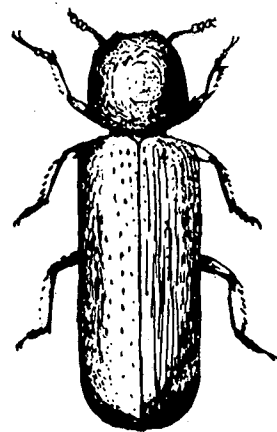
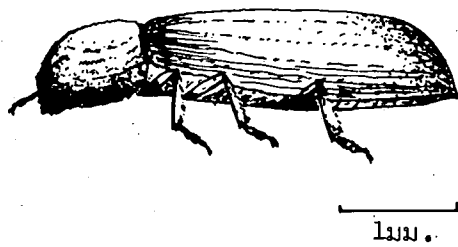
ตัวเต็มวัยเจาะเข้ากึ่งกลางลำต้น ทำให้ลำต้นสนประติพัทธ์หักกลางได้ การทำลายจะพบมากในต้นสนประติพัทธ์ อายุ 2-3 ปี ต้นสนประติพัทธ์ที่ถูกทำลายถ้าไม้หักกลางจะค่อย ๆ เที้ยวแห้งและตายลงในที่สุด ตัวหนอนจะพบอยู่ในกิ่งสนที่แห้งแล้วเท่านั้น ความเสียหายที่เกิดจากมอดชนิดนี้มีปริมาณสูงมาก

การลงทำลายของมอดชนิดนี้จะพบมากประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม และไม่พบการทำลายในลำต้นสนที่มีอายุมากกว่า 3 ปี

ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยของมอดชนิดนี้มีลำตัวสีน้ำตาลแดง ยาวประมาณ 4-5 มม. มีลักษณะเด่นคือปลายปีกเป็นรอยตัดตรงจนเห็นเป็นสัน ส่วนปลายปีกที่ตัดลงนี้จะมีหนามแหลมเล็ก ๆ ติดอยู่ 2 อัน มีหนวดรูปใบไม้ (lamellate) หนวด 3 ปล้องสุดท้าย ขยายใหญ่ออกมาจนมองเห็นเป็น 3 แผ่นเรียงกันอยู่ ส่วนหัวและปลายปีกเข้มกว่าส่วนอื่นจนเป็นสีดำ

จากการสำรวจพบว่าตัวเต็มวัยของมอดชนิดนี้จะเจาะที่ลำต้นและวางไข่ตรงรอยเจาะนั้น ตัวหนอนที่ฟักออกจากไข่จะกินเนื้อไม้และเจาะไข่เนื้อไม้อยู่จนเป็นตัวเต็มวัย ตัวเต็มวัยอาศัยกินเนื้อไม้เป็นอาหารอยู่ภายในลำต้นสนจนเป็นผงละเอียดยิ่งบินออกหาอาหารที่ลำต้นใหม่

ภาพที่ 10 มอดเจาะกิ่ง *Rhyzopertha* sp.

มอดเจาะกิ่ง (Branch borer)

มอดเจาะกิ่ง มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Rhyzopertha* sp. มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า Australian wheat weevil มอดชนิดนี้อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Bostrichidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี และ อรัญประเทศ

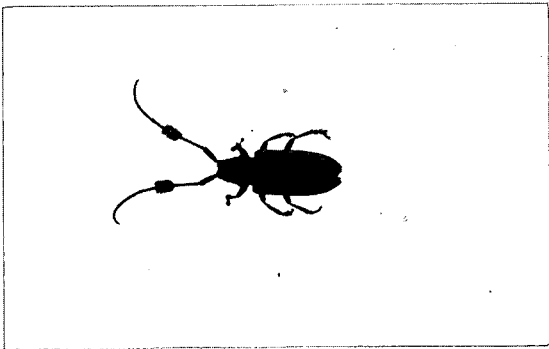
ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยจะเจาะเข้าบริเวณช่วงต่อระหว่างกิ่งและลำต้นลำประดิพัทธ์ โดยเฉพาะกิ่งลำที่มีอายุ 2-3 ปี มักจะถูกมอดชนิดนี้ทำลายแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะน้อยกว่ามอดเจาะลำต้น *Sinoxylon anale* ต้นลำที่ถูกมอดชนิดนี้ทำลายถึงแม้จะไม่ตาย แต่ก็ชะงักการเจริญเติบโตได้

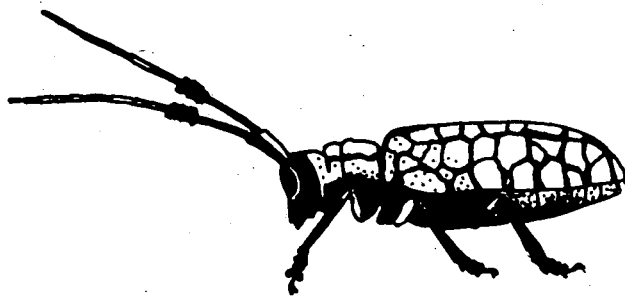
ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยมีรูปร่างทรงกระบอก ยาวประมาณ 2.5 - 3.0 มิลลิเมตร มีสีน้ำตาลเข้มหรือดำ ส่วนหัวสั้น มีหลุม (puncture, pit) อยู่ทั่วไปบนปีกคู่หน้า โดยเรียงเป็นแถวอย่างมีระเบียบ รูปร่างลักษณะคล้ายกับ *S. anale* แต่ตัวเล็กกว่า

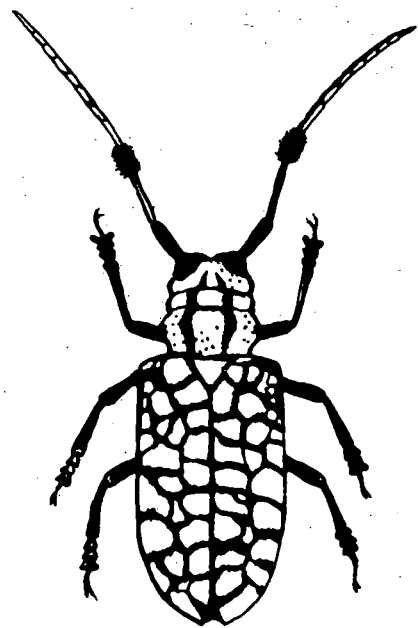
โดยปกติมอดชนิดนี้จะเป็นแมลงศัตรูในโรงเก็บ (stored product pest) ทำลายผลิตภัณฑ์พวกข้าวโพด ข้าวฟ่าง และเป็นแมลงศัตรูในพิพิธภัณฑ์ด้วย (Hoffman, 1933 อ้างตาม Mallis, 1982) แต่เคยมีรายงานว่ามีมอดชนิดนี้อาศัยเนื้อไม้สดเป็นอาหาร (Potter, 1936 อ้างตาม Mallis, 1982) มาก่อนที่จะเปลี่ยนไปกินผลิตภัณฑ์ในโรงเก็บ ในลำประดิพัทธ์จะพบเฉพาะตัวเต็มวัยของมอดชนิดนี้เท่านั้น ซึ่งสันนิษฐานว่าตัวหนอนของมันอาจจะไม่ได้อาศัยเนื้อไม้สดเป็นอาหาร ซึ่ง Potter (1936 อ้างตาม Mallis, 1982) ได้รายงานเช่นเดียวกันว่าตัวอ่อนของมอดชนิดนี้จะอาศัยผลิตภัณฑ์ในโรงเก็บหรือเนื้อไม้แห้งเป็นอาหารเท่านั้น

ลักษณะการทำลาย

1 มม.

ภาพที่ 11 ค้างคานวดหู *Aristobia approximator* Thoms.

ด้วงหนวดพู่ (Long-horned beetle)

ด้วงหนวดพู่มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Aristobia approximator* Thoms. มีชื่อสามัญหลายชื่อเช่น ด้วงหนวดยาว แมงวารี เป็นต้น ด้วงชนิดนี้อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Cerambycidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดเพชรบุรีและสระบุรี

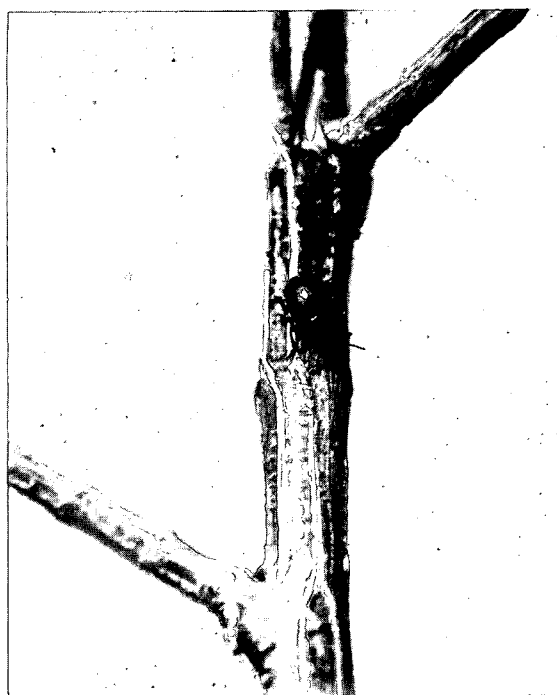
ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยมีพฤติกรรมกัดกินส่วนเปลือกโดยรอบกิ่ง อาจจะกินไปถึงเยื่อเจริญ(cambium) ของต้นสน ทำให้กิ่งแห้งและหักไปในที่สุด มีความสำคัญค่อนข้างสูง เคยทำความเสียหายอย่างรุนแรงนับเป็นบริเวณลึบ ๆ ไร่ในบริเวณจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ต้นสนอายุ 3-4 ปี ยืนต้นตายได้ การทำลายจะอยู่ประมาณเดือนกันยายนถึงตุลาคม

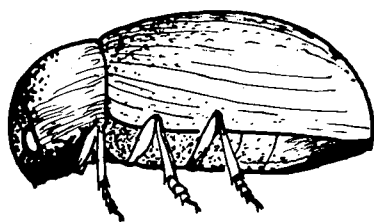
ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยเป็นด้วงหนวดยาว ปีกสีดำ มีจุดประสีเหลือง ลักษณะเด่นคือ มีพู่สีดำติดอยู่ที่กึ่งกลางของหนวด ขนาดของลำตัวยาวประมาณ 1.2 นิ้ว tarsi มี 4 ปล้อง ส่วนท้องมีสีดำ ถึงแม้ว่าตัวหนอนของด้วงชนิดนี้จะอาศัยอยู่ในลำต้นพืชอื่น ๆ แต่ไม่พบตัวหนอนของด้วงชนิดนี้ในลำต้นประติพัทธ์

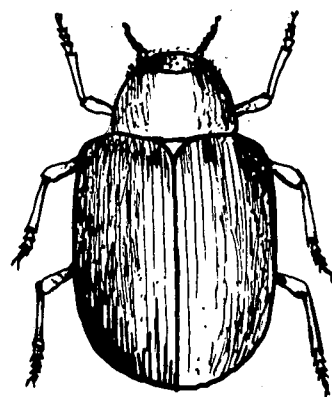
พฤติกรรมของด้วงชนิดนี้จะเคลื่อนไหวช้า มักจะพบในเวลากลางวันมากกว่ากลางคืน เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนมากจึงจะบินหนี

ลักษณะการทำลาย

ไมมม.

ภาพที่ 12 ตัวงักดผิวลำตัน *Cleoporus* sp.

ด้วงกินผิวลำต้น (Outer-bark feeder)

ด้วงกัดผิวลำต้นมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Cleoporus* sp. อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Chrysomelidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและอรัญประเทศ ด้วงชนิดนี้ไม่พบว่ามีพืชอาศัยชนิดอื่นอีก

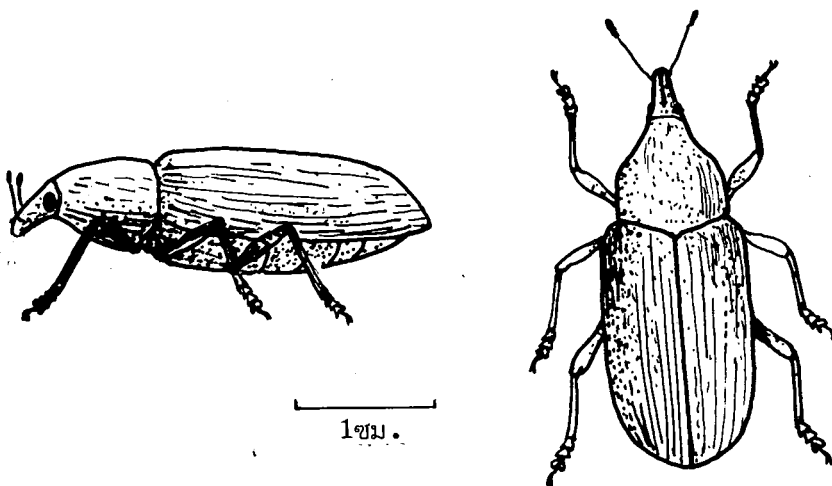
ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยมีพฤติกรรมกัดกินผิว กิ่งและลำต้นส่วนประติพัทธ์ แต่จะไม่ทำลายถึงเยื่อเจริญ (cambium) ของลำต้น ซึ่งยังไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก ถึงแม้ว่าจะมีด้วงชนิดนี้ลงทำลาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพียงแต่ทำให้ต้นอ่อนชะงักการเจริญเติบโต ยกเว้นในฤดูที่แห้งแล้งมาก ๆ ต้นอ่อนอาจจะตายได้เนื่องจากสูญเสียความชื้นในลำต้นออกไปมาก

ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นด้วงขนาดเล็ก ยาวประมาณ 2-3 มิลลิเมตร ลำตัวสีน้ำตาล ทรวดเป็นแบบฟันเลื่อย (serrate) และมีขนาดสั้นมาก tarsi มี 4 ปล้อง

พฤติกรรมการทำลายของด้วงชนิดนี้จะเกิดขึ้นมากเมื่อสภาพอากาศแห้งแล้ง ถึงแม้ว่าการทำลายจะเกิดขึ้นบริเวณผิวลำต้น แต่เมื่อทดลองหักกิ่งสั้น พบว่าด้วงชนิดนี้ยังเข้าไปกัดกินส่วน cambium ของต้นสั้นได้อีกด้วย แต่ในสภาพธรรมชาติแล้วไม่พบว่าด้วงชนิดนี้สามารถทำลายส่วน cambium ของต้นสั้นได้

ภาพที่ 13 แมลงค่อมทอง *Hypomeces squamosus* F.

แมลงค่อมทอง (Green weevil)

แมลงค่อมทองมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Hypomeces squamosus* F. มีชื่อสามัญ
อีกชื่อหนึ่งว่า ตัวงวงเขียว ตัวขนิบนี้อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Curculionidae
พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดราชบุรี

พืชอาศัยของแมลงค่อมทองนอกจากลั่นประดิดิพัทธ์แล้วได้แก่ เงาะ มะม่วง ทุเรียน
ลำไย ฝ้าย ปอแก้ว เป็นต้น (วงษ์ศิริ, 2526)

ลักษณะการทำลาย

ตัวเต็มวัยกัดกินใบอ่อนลั่นประดิดิพัทธ์ แต่การกินของตัวขนิบนี้เข้ามา การทำลาย
จึงไม่มากมายยกเว้นกรณีที่เกิดการระบาดมาก ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ต้นลั่นได้
จากการสำรวจไม่พบการทำลายที่เกิดจากตัวหนอนของตัวขนิบนี้

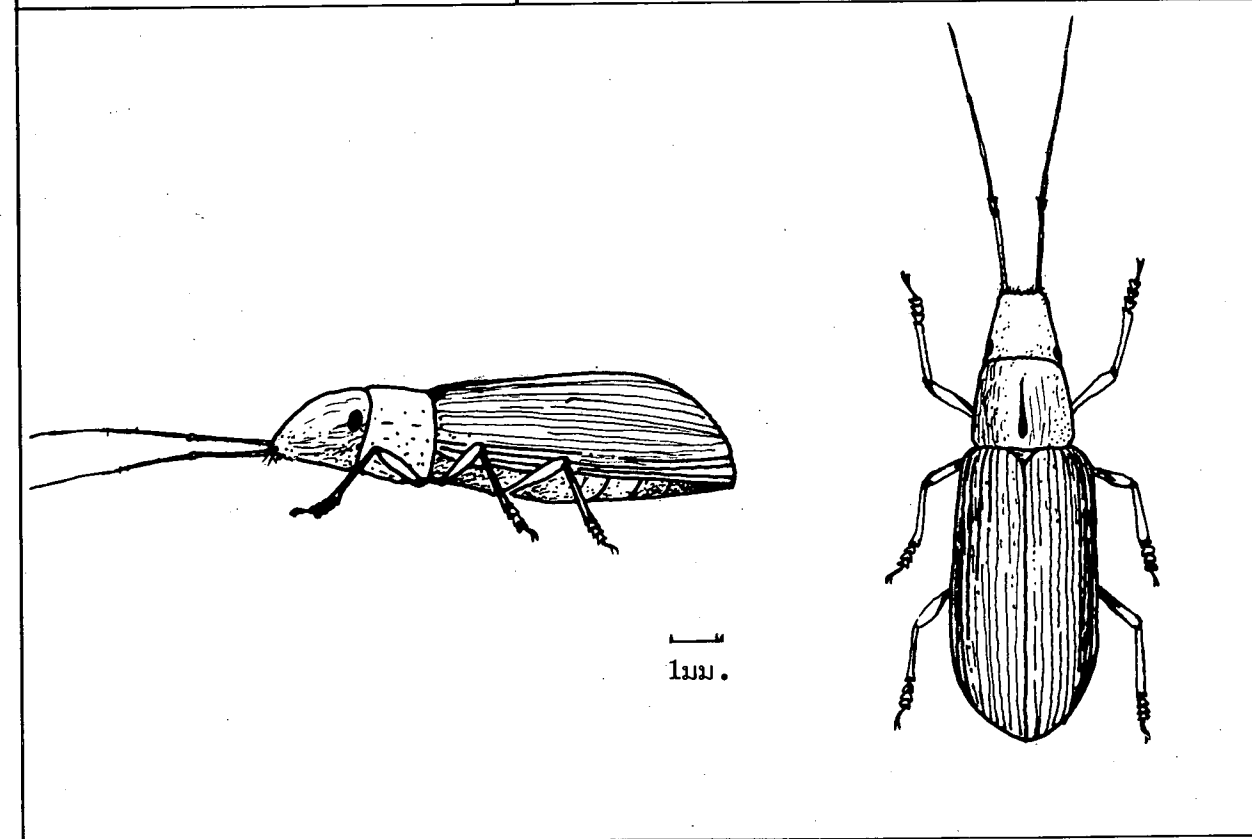
ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยเป็นตัวงวงขนาดประมาณ 2 ซม. มีสีต่าง ๆ กัน คือบางตัวสีเขียวออก
เหลือง บางตัวสีเทาหรือสีดำ มีลักษณะเด่นคือ ส่วนงวง (snout) เจริญเติบโตดี หนวดจะ
เป็นแบบลูกตุ้ม (capitate) ฐานของหนวดจะอยู่บริเวณกึ่งกลางของงวง tarsi มี 4 ปล้อง

พฤติกรรมที่เห็นได้ชัดของตัวขนิบนี้คือ เมื่อถูกกระทบกระเทือนมันจะทิ้งตัวลงทันที
และจะหยุดการเคลื่อนไหวทั้งหมดซึ่งทำให้สังเกตเห็นได้ง่าย

ตัวหนอนของตัวขนิบนี้จะอาศัยกัดกินรากพืชชนิดอื่นที่ปลูกอยู่ใกล้เคียงไร่นาลั่นประ-
ดิดิพัทธ์ แต่ไม่เคยพบว่าจะกัดกินรากลั่นประดิดิพัทธ์

ข้อที่น่าสังเกตสำหรับตัวขนิบนี้คือ ถ้ามีพืชอาศัยเช่นเงาะ มะม่วงหรือลำไย แมลง
ค่อมทองจะเสือกกินพืชอาศัยชนิดอื่นมากกว่าที่จะกินใบลั่นประดิดิพัทธ์

ภาพที่ 14 ค้างวงกนโบสน *Barhyrrhinus* sp.

ด้วงงวงกินใบส่น (Leaf-eating weevil)

ด้วงงวงกินใบส่นมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Barhyrrhinus* sp. อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Curculionidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและประจวบคีรีขันธ์

พืชอาศัยของด้วงงวงกินใบส่นนอกจากส่นประติพัทธ์แล้วได้แก่ อ้อย ส่นทะเล มะขามเทศ เป็นต้น (เจริญล่ม, 2525)

ลักษณะการทำลาย

การทำลายเกิดจากตัวเต็มวัยกัดกินใบส่นประติพัทธ์ ถ้าทำความเสียหายขณะที่ต้นส่นยังเล็กอยู่จะทำให้ชะงักการเจริญเติบโตได้ ด้วงชนิดนี้เคยทำความเสียหายมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

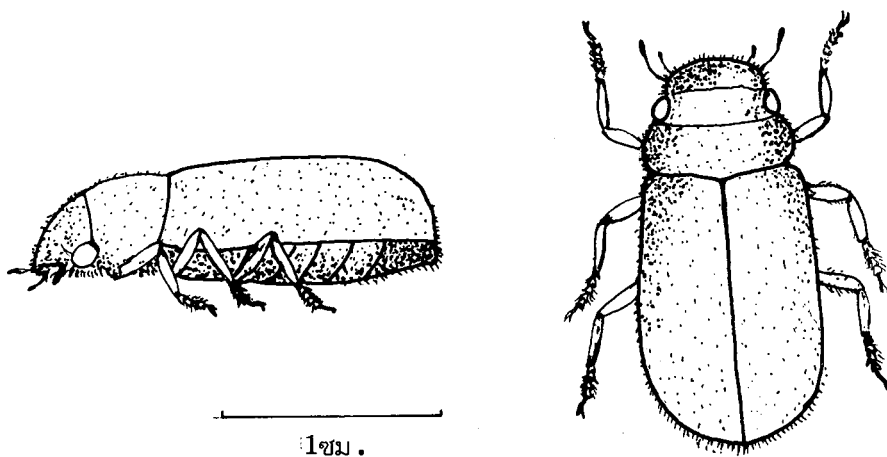
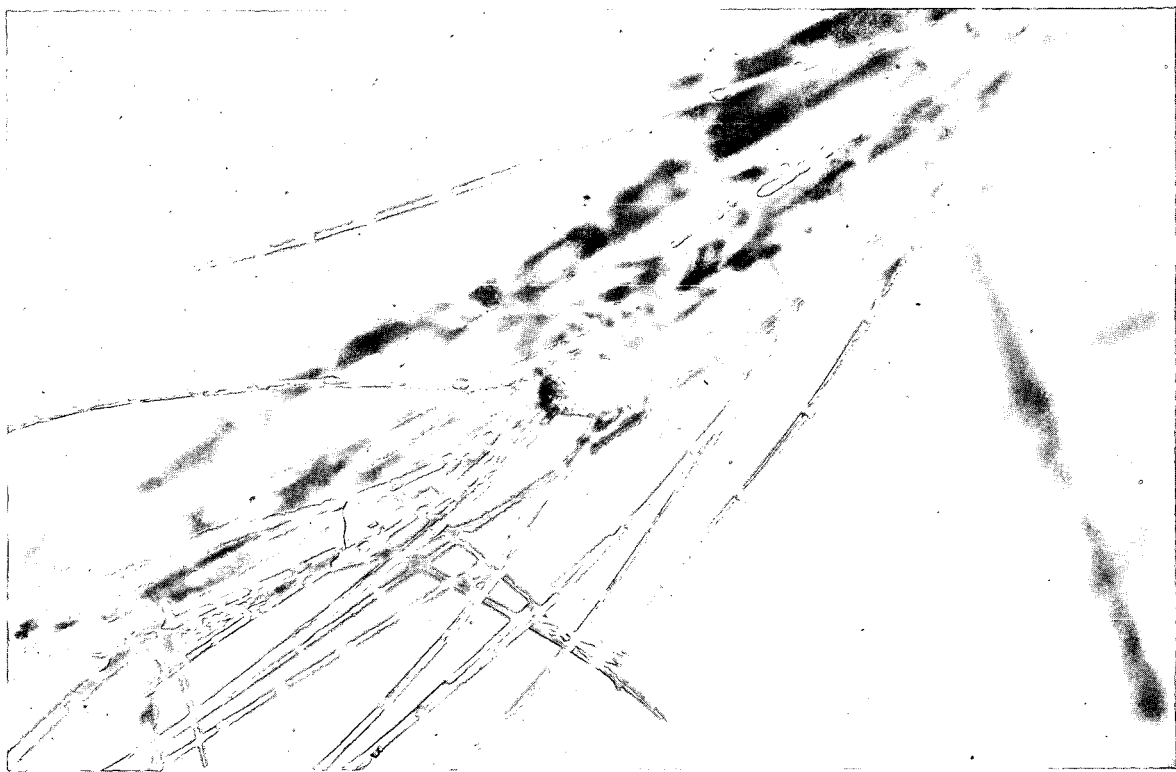
ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นด้วงงวงขนาดเล็ก ยาวประมาณ 8-9 มิลลิเมตร มีสีน้ำตาลอ่อนแกมเทา มีลักษณะเด่นคือมีแถบพาดตามยาวบนส่วนปีก งวงมีขนาดสั้น ส่วนท้องมีความกว้างกว่าส่วนอก และหัว หมวดเป็นแบบลูกตุ้ม (capitate)

พฤติกรรมของด้วงชนิดนี้คล้ายกับแมลงค่อมทอง (*Hypomeces squamosus* F.) กล่าวคือ เมื่อถูกกระทบกระเทือนจะทิ้งตัวลงสู่พื้นดิน การทำลายจะเกิดตั้งแต่ตอนหลบค่ำขึ้นไป ส่วนกลางวันจะซ่อนตัวตามใบไม้หรือตามร้วยพืชทั่วไปในไร่ส่นประติพัทธ์

นอกจากท้องที่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์แล้วปริมาณของด้วงงวงกินใบส่นนี้ยังมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่า ศัตรูธรรมชาติของด้วงงวงนี้จะเป็นเชื้อราชนิดหนึ่งที่สามารถทำให้ด้วงงวงชนิดนี้ตายลงได้เป็นจำนวนมาก

หมายเหตุ จากการวินิจฉัยชื่อวิทยาศาสตร์ของด้วงชนิดนี้ พบว่ามีลักษณะทางสัณฐานวิทยาคล้ายกับด้วง *Sepiomus* sp. มาก จนไม่สามารถแยกด้วงสองชนิดนี้ออกจากกันได้อย่างแน่ชัด อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยชื่อวิทยาศาสตร์ของด้วง *Barhyrrhinus* sp. นี้ ได้ยึดตัวอย่างที่ส่งมาจาก British Museum เป็นหลัก

ภาพที่ 15. ตัวงูทลาบ *Adoretus compressus* Web.

ด้วงกุหลาบ (Rose beetle)

ด้วงกุหลาบมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Adoretus compressus* Web. อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Scarabaeidae พบว่าทำความเสียหายในเขต จังหวัดปราจีนบุรี

พืชอาศัยของด้วงกุหลาบ นอกจากลั่นประดิดีแล้วได้แก่ กุหลาบ ข้าวโพด เงาะ ชมพู ขนุน เป็นต้น (วงษ์ศิริ, 2526)

ลักษณะการทำลาย

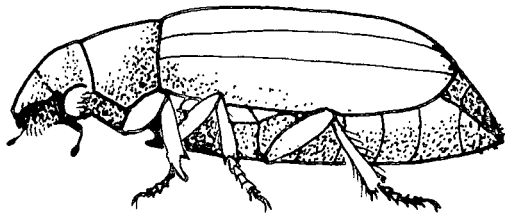
ตัวเต็มวัย ทำลายส่วนใบของต้นลั่นประดิดี มักจะทำลายใบอ่อนมากกว่าใบแก่ ทำให้ต้นอ่อนชะงักการเจริญเติบโต ลำต้นแคระแกร็น จากการสำรวจพบว่า ไร่ลั่นประดิดีที่ปลูกในแหล่งที่มีไร่ข้าวโพดอยู่ อาจจะมีจำนวนด้วงชนิดนี้มากกว่าในบริเวณอื่น

ลักษณะและพฤติกรรม

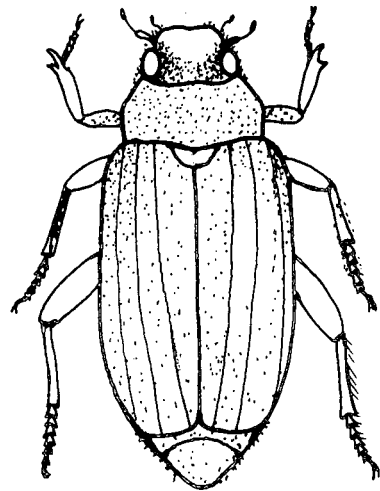
ตัวเต็มวัยมีลำตัวป้อมค่อนข้างแบน มีขนาดประมาณ 1 - 1.5 เซนติเมตร สีน้ำตาลอ่อน มีลักษณะเด่นคือส่วนหัวกว้างและมีตาสีดำเห็นได้ชัดเจน ส่วนอกและส่วนท้องมีความกว้างเท่า ๆ กัน มีขนสั้นละเอียดปกคลุมทั่วตัว tarsi มี 5 ปล้อง หนวดเป็นรูปใบไม้ (lamellate) โดยหนวด 3 ปล้องสุดท้ายจะขยายออกเป็นแผ่น

พฤติกรรมการกินใบลั่นประดิดีของด้วงกุหลาบจะพบมากตั้งแต่พลบค่ำไปตลอดคืน ตอนกลางวันมักจะหลบซ่อนอยู่ตามกิ่งก้านและซอกพุ่ม หรือตามโคนต้นลั่นที่มีวัชพืชปกคลุมอยู่ ด้วงกุหลาบเป็นด้วงที่บินไม่ว่องไวและบินไม่สูง ดังนั้นต้นลั่นขนาดโตจึงไม่ค่อยจะถูกทำลาย

พฤติกรรมอีกประการหนึ่งของด้วงชนิดนี้คือ เมื่อได้รับการกระทบกระเทือนจะบินหนีทันที แต่บางครั้งก็ทิ้งตัวจากต้นลั่นและหยุดนิ่ง เมื่อสภาพแวดล้อมสงบจึงจะเริ่มเคลื่อนไหวอีกครั้ง

1 ซม.

ภาพที่ 16 หนอนกัดราก *Lepidiota* sp.

หนอนกัดราก (White grub)

หนอนกัดรากมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Lepidiota* sp. มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า แมลงงูหนอนหลวง ตัวงูชนิดนี้อยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Scarabaeidae พบว่า ทำความเสียหายในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พืชอาศัยของหนอนกัดราก นอกจากกล่นประติพัทธ์แล้วได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น (ราชปรีชา, 2523; เจริญสม, 2525)

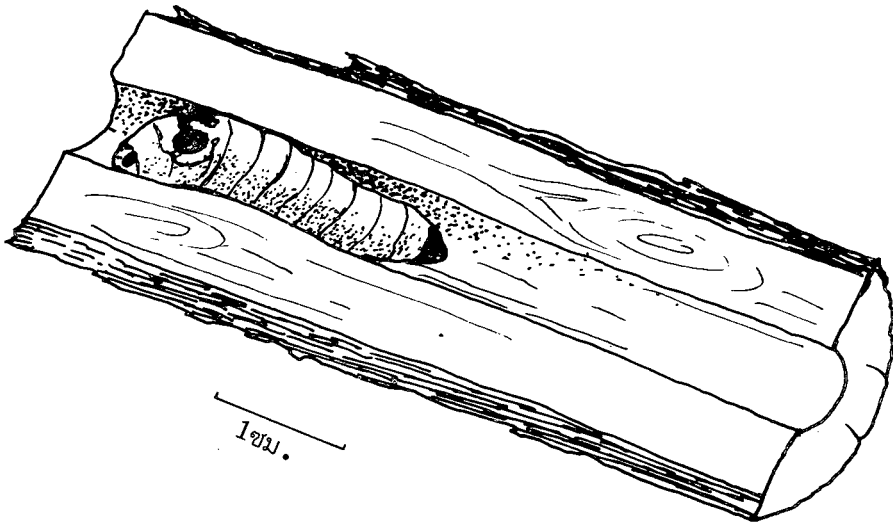
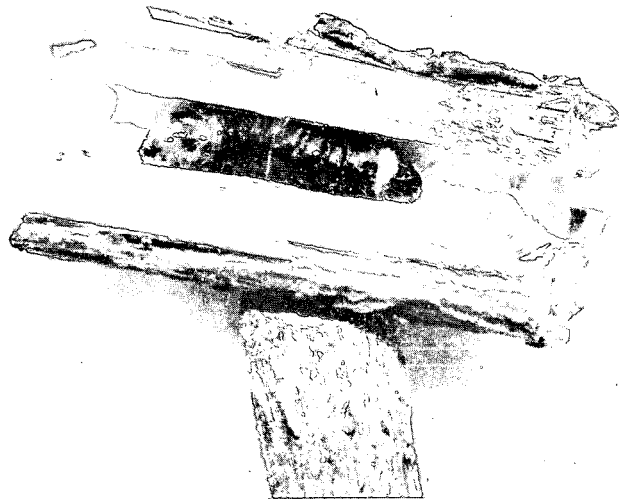
ลักษณะการทำลาย

ตัวหนอนอาศัยอยู่ในดินคอยกัดกินรากกล่นประติพัทธ์ ต้นลำที่เริ่มถูกทำลายจะมีใบเหลือง คล้ายกับถูกทำลายโดยปลวกกัดราก ต่อมาลำต้นจะแห้งและยืนต้นตาย บางครั้งพบว่าตัวเต็มวัยของตัวงูชนิดนี้กัดกินใบกล่นประติพัทธ์และใบมะม่วงหิมพานต์ด้วย

ลักษณะและพฤติกรรม

เป็นตัวงูตัวพวกแมลงงู หนอนอนมีลำตัวสีขาว ยดงอ มีขา 3 คู่ ส่วนปากและหัวสีน้ำตาล ระยะหนอนนานมากประมาณ 8-9 เดือน ขนาดของหนอนก่อนที่จะเข้าดักแด้ยาว 4-5 เซนติเมตร ดักแด้ฝังตัวอยู่ในดิน ระยะดักแด้นานถึง 2 เดือน จึงจะออกมาเป็นตัวเต็มวัย

ตัวเต็มวัยเป็นตัวงูปีกแข็งที่มีขนาดโต สีน้ำตาลแดง ลำตัวยาวประมาณ 3.5 - 4.0 เซนติเมตร กว้าง 1.5 - 2.0 เซนติเมตร มีลักษณะเด่นคือ บริเวณปลายปีกตรงส่วนที่เริ่มลาดลงมีจุดสีขาวอยู่ข้างละหนึ่งจุด โดยปกติตัวผู้จะมีสีเข้มกว่าตัวเมีย

ภาพที่ 17 หนอนกาแฟสีแดง *Zeuzera coffeae* Nieten

หนอนกาแฟสีแดง (Red coffee borer)

หนอนกาแฟสีแดง มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Zeuzera coffeae* Nieten มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า หนอนเจาะกิ่งและลำต้น (red branch borer) หนอนชนิดนี้อยู่ในอันดับ **Lepidoptera** วงศ์ **Cossidae** พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรี และ อัญประเทศ

พืชอาศัยของหนอนเจาะกิ่งและลำต้น นอกจากลำประติพัทธ์แล้วได้แก่ มะยม ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น (วงษ์ศิริ, 2526)

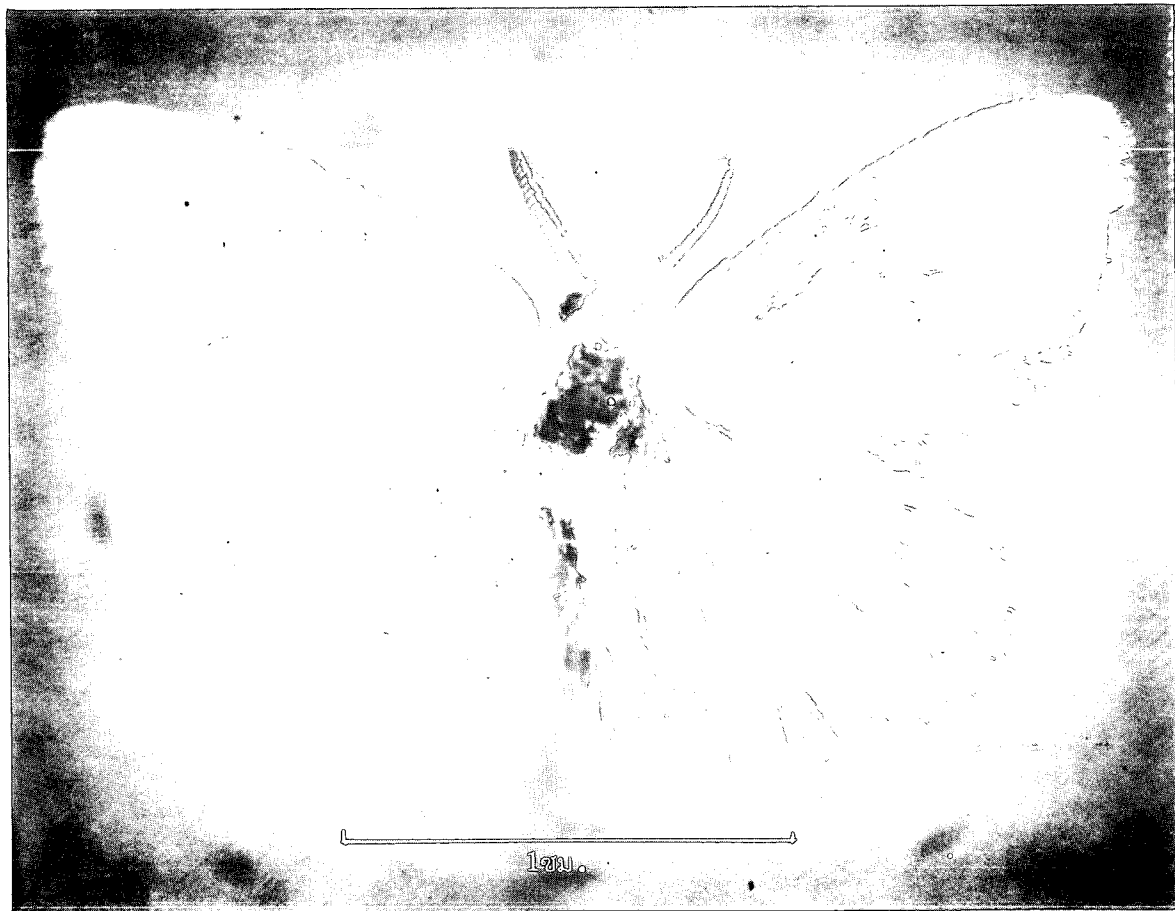
ลักษณะการทำลาย

ตัวหนอนจะเจาะเข้าไปอาศัยกัดกินอยู่ภายในกิ่งหรือลำต้น ทำให้กิ่งและลำต้นแห้งตาย การทำลายโดยมากจะเกิดขึ้นที่กิ่งมากกว่าลำต้น ยกเว้นลำต้นที่มีขนาดเล็กและมีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 2 เซนติเมตร

ลักษณะและพฤติกรรม

ไข่ของผีเสื้อชนิดนี้จะมีสีเหลืองแดง เมื่อฟักออกเป็นตัวหนอนแล้วจะเจาะเข้าไปในกิ่งหรือลำต้น ตัวหนอนระยะแรกสีน้ำตาลอ่อนมีจุดดำและเส้นขนเล็ก ๆ ทั่วตัว เมื่อมีขนาดโตขึ้นจะเปลี่ยนเป็นสีชมพู ขนาดของหนอนประมาณ 2.5 เซนติเมตร เมื่อหนอนโตเต็มที่ เส้นขนจะหลุดออก และเข้าดักแด้อยู่ภายในกิ่งหรือลำต้น

ผีเสื้อหนอนเจาะกิ่งและลำต้นจะเป็นผีเสื้อกลางคืน กางปีกแล้วยาวประมาณ 4 เซนติเมตร มีลักษณะเด่นคือ ปีกอุ้งหน้าสีขาวและมีจุดดำเต็มปีก ปีกอุ้งหลังสีขาว รอบขอบปีกมีจุดสีดำ

ภาพที่ 18 บึงหูแดง *Euproctis virguncula* Wlk.

บุ้งหูแดง (Brown-tail moth)

บุ้งหูแดงมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Euproctis virguncula* Wlk. มีชื่อสามัญอีกชื่อหนึ่งว่า ผีเสื้อหางเหลือง ผีเสื้อชนิดนี้อยู่ในอันดับ Lepidoptera วงศ์ Lymantriidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

พืชอาศัยของบุ้งหูแดงนอกจากลำต้นประติพัทธ์แล้วได้แก่ข้าว ข้าวโพด อ้อย เป็นต้น (อารีกุล, 2512; วงษ์ศิริ, 2526)

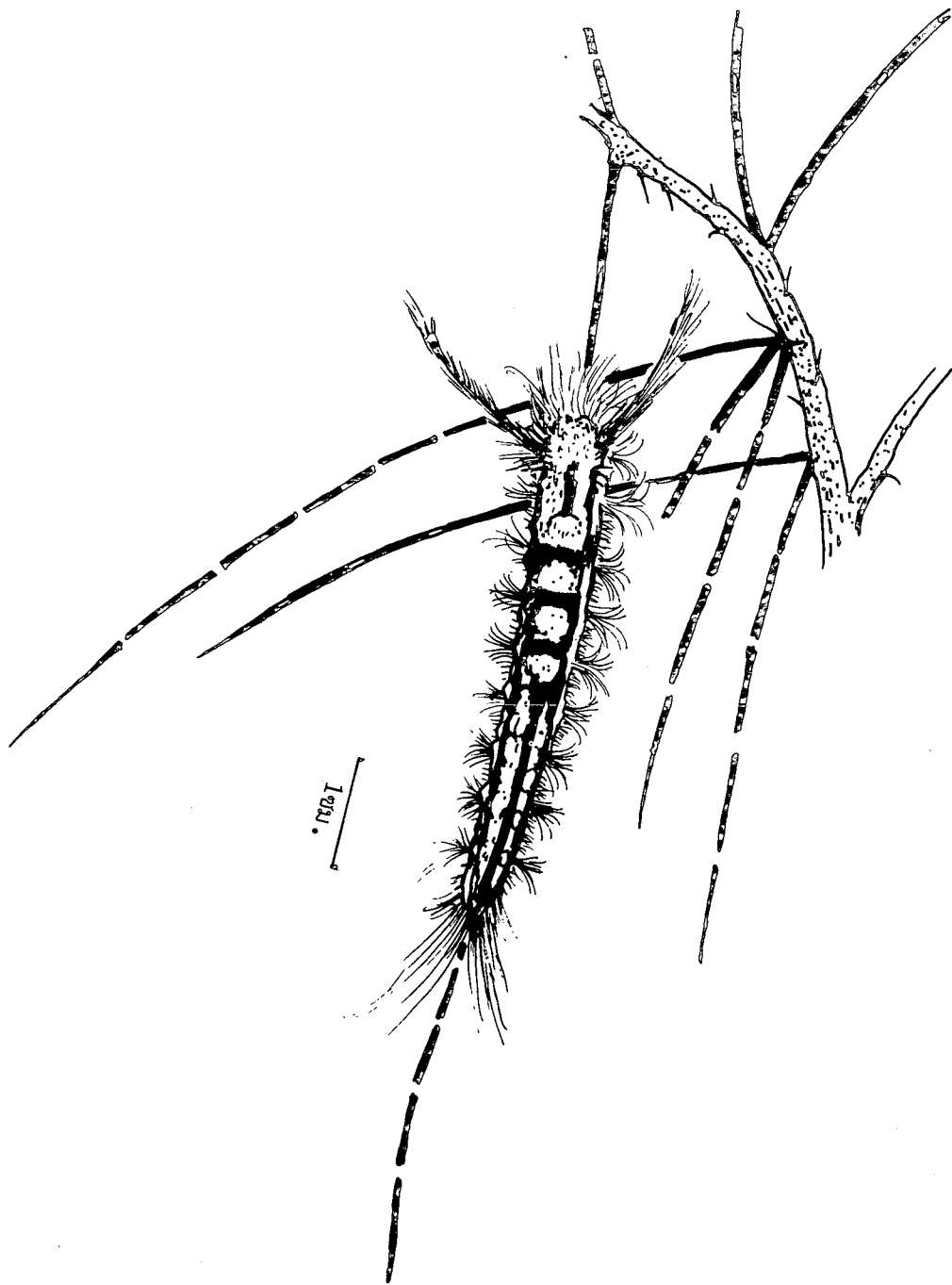
ลักษณะการทำลาย

ตัวหนอนกัดกินใบลำต้นประติพัทธ์ ตัวหนอนกินทั้งใบอ่อนและใบแก่ แต่ปริมาณการทำลายยังมีไม่มากนัก

ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวหนอนระยะแรกมีสีขาวครีม ยาวประมาณ 1-2 มิลลิเมตร มีขาจริง 3 คู่ ขาเทียม 5 คู่ ตามลำตัวมีขนยาว ๆ ปกคลุมทั่วไป ขนงอกออกมาจากตุ่มรอบ ๆ ตัว ตุ่มละ 6-7 เส้น เมื่อหนอนโตเต็มที่มีความยาว 2.5 - 4 เซนติเมตร และจะเข้าเป็นดักแด้อยู่ภายในใยสีน้ำตาล ขนาดของดักแด้ยาวประมาณ 2 - 2.5 เซนติเมตร

ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน มีสีขาวยตลอด ยกเว้นปลายหางมีขนยาวสีส้มปนเหลือง ปกคลุมอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของผีเสื้อชนิดนี้ ขนาดของผีเสื้อเมื่อกางปีกจะยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร หวดของตัวผู้จะเป็นรูปพันทวี (bipectinate) มองเห็นได้ชัดเจนกว่าตัวเมียและมีขนสีเหลืองที่ปลายหางยาวกว่าและปกคลุมแน่นกว่าของตัวเมีย ตัวเต็มวัยมีพฤติกรรมชอบซ่อนตัวอยู่ตามที่ร่มในที่รกในเวลากลางวัน

ภาพที่ 19 นึ่งเกลือ *Dasychira* sp.

บุ้งเหลือง (Yellow hairy caterpillar)

บุ้งเหลืองที่สำรวจพบมีด้วยกัน 3 ชนิด มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Dasychira horsfieldii* Saund., *D.grotei* Saund., และ *D.pennatula* Saund. ผีเสื้อทั้ง 3 ชนิดนี้อยู่ในอันดับ Lepidoptera วงศ์ Lymantriidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

พืชอาศัยของบุ้งเหลืองนอกจากลั่นประดิดีพาร์แล้วได้แก่ ข้าวโพด ทองหลาง มะขาม ทุหลาบ เป็นต้น (อารีกุล, 2512)

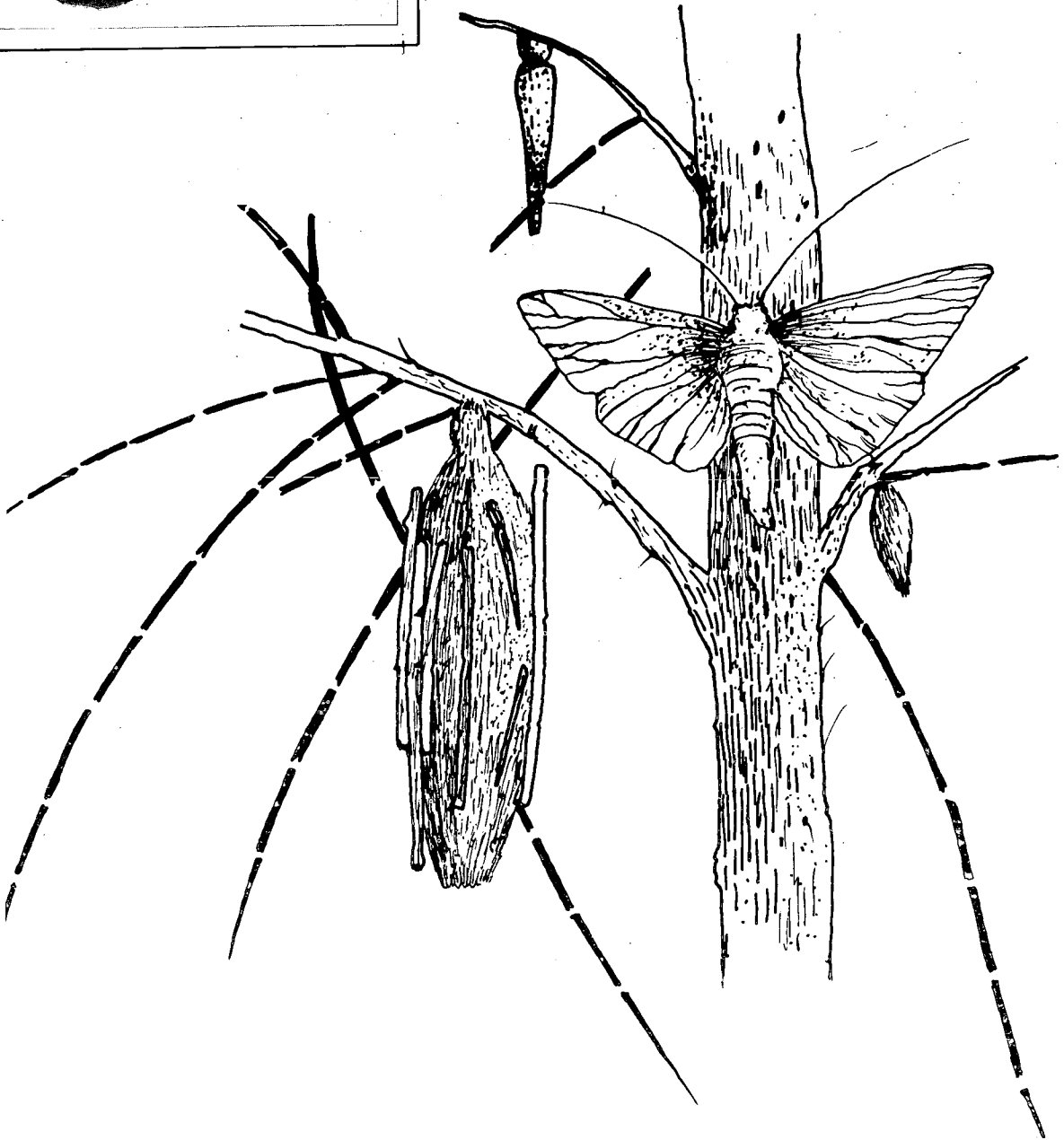
ลักษณะการทำลาย

ตัวหนอนกัดกินใบลั่นประดิดีพาร์อาจเกิดขึ้นได้มากถ้ามีพืชอาศัยบริเวณรอบไร่ลั่นประดิดีพาร์ เช่น ต้นทองหลาง แต่ความเสียหายก็ยังมีไม่มากนัก

ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวหนอนมีขนาดยาว 4-5 เซนติเมตร หนวดยาว มีเส้นขนสีเหลืองปกคลุมอยู่ทั่วตัว ลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ตรงสันหลังอกมีจุดดำ 1 จุด และบนส่วนนอกปล้องที่ 2, 3, 4 และ 5 จะมีเส้นขนรวมตัวกันเป็นพู่สีส้มเรียงกัน 4 พู่ กระโหลกศีรษะมีสีน้ำตาล เมื่อสัมผัสถูกตัวหนอน จะเกิดอาการคันและแสบร้อน

ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน เมื่อกางปีกเต็มที่ยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร ปีกคู่หน้าสีน้ำตาลอ่อน ปีกคู่หลังสีขาว ตัวผู้มีหนวดเป็นรูปพินหรือ (pectinate) ส่วนตัวเมียมีหนวดรูปเส้นด้าย (filiform)

ภาพที่ 20 หนอนปลอก (Bagworm)

หนอนปลอก (Bagworm)

หนอนปลอกที่สำรวจพบยังไม่สามารถวินิจฉัยชื่อวิทยาศาสตร์ได้แน่ชัด แต่คาดว่ามีประมาณ 3-4 ชนิด ทั้งนี้สันนิษฐานจากลักษณะของปลอกที่แขวนอยู่ตามต้นลำประติพัทธ์ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไป หนอนชนิดนี้อยู่ในอันดับ Lepidoptera วงศ์ Psychidae พบว่าทำความเสียหายในเขตจังหวัดปราจีนบุรีและสระบุรี

ลักษณะการทำลาย

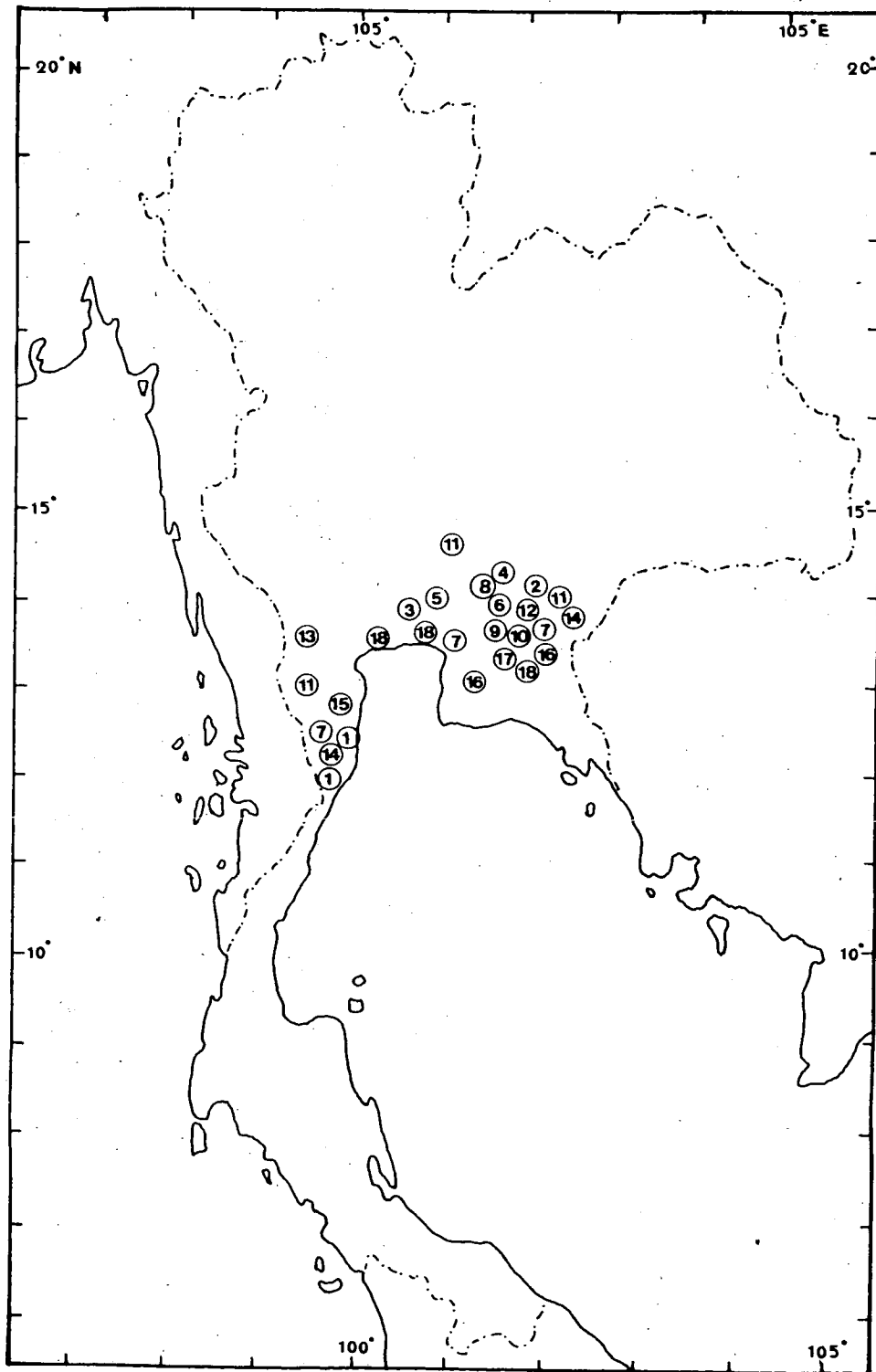
ตัวหนอนจะกัดกินใบลำประติพัทธ์แล้วเอามาทำเป็นรังหุ้มตัวแขวนอยู่ตามกิ่งลำต้น ตัวหนอนจะอาศัยอยู่ในรังตลอดเวลา และจะเคลื่อนตัวกินใบลำไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเข้าดักแด้

ลักษณะและพฤติกรรม

ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืนสีน้ำตาล ตัวผู้มีขนาดเล็กมีหนวดรูปพืนหรี (bipectinate) ตัวเมียไม่มีปีก ไม่มีขา มีลักษณะคล้ายหนอน และมักจะอยู่ใกล้กับรังที่เคยเข้าดักแด้เพื่อรอผสมพันธุ์กับตัวผู้

ระยะตัวหนอนของผีเสื้อชนิดนี้จะอาศัยอยู่ในปลอกตลอดเวลาเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่ ตัวหนอนจะยึดปลอกให้ติดแน่นกับกิ่งลำต้น และเข้าดักแด้อยู่ภายในปลอกนั้น

หมายเหตุ จากการสำรวจคาดว่า หนอนปลอกที่เป็นศัตรูของลำประติพัทธ์มีประมาณ 3-4 ชนิด แต่ไม่สามารถวินิจฉัยได้ ทั้งนี้เนื่องจากตัวอย่างหนอนปลอกของกองกัญและสัตววิทยา กรมวิชาการเกษตรไม่เพียงพอ ซึ่งถ้าจะวินิจฉัยชนิดว่าเป็นต้องส่งไปที่ British Museum อย่างไรก็ตามลักษณะปลอกของหนอนปลอกชนิดหนึ่งที่แขวนอยู่คล้ายกับหนอนปลอก *Chaliodes vitrea* Hampson ซึ่งเป็นศัตรูในมะม่วง และมะม่วงหิมพานต์ (ราชปรีชา, 2523)

ภาพที่ 21 แสดงแหล่งที่สำรวจพบแมลงศัตรูต้นไม้ประเภทที่สำคัญ

1. <i>Aularches miliaris</i> (L.)	10. <i>Rhyzopertha</i> sp.
2. <i>Hieroglyphus banian</i> (F.)	11. <i>Aristobia approximata</i> Thoms.
3. <i>Atractomorpha</i> sp.	12. <i>Cleoporus</i> sp.
4. <i>Cyrtacanthacris tatarica</i> (L.)	13. <i>Hypomeces squamosus</i> F.
5. <i>Oxya</i> spp.	14. <i>Barhyrrhinus</i> sp.
6. <i>Brachytrupes portentosus</i> (Licst.)	15. <i>Lepidiota</i> sp.
7. <i>Microtermes</i> sp.	16. <i>Zeuzera coffeae</i> Nieten
8. <i>Cryptoflata</i> sp.	17. <i>Dasychira</i> spp.
9. <i>Sinoxylon anale</i> Lesne	18. Bagworm